Predvidoma v naslednjem letu bo Železniško gospodarstvo Ljubljana začelo in leto dni kasneje dokončalo prvo fazo kontejnerskega terminala v Ljubljani. Program, ki je že pripravljen, pa predvideva gradnjo podobnih terminalov tudi v Mariboru, Celju in v Luki Koper. Skladiščni prostori naj bi imeli zmogljivost do 1000 enot. Kontejnerski način transporta blaga se je v svetu uveljavil že pred več kot desetimi leti, pri nas pa smo začeli sprejemati ta najmodernejši način transporta leta 1970. Promet je od prvega leta, ko so iztovorili oziroma natovorili 702 enoti, porasel s terminaloma v Luki Koper in Mariboru na 10.539 enot v minulem letu. – Foto: A. AGNIČ

DELAVSKA ENOTNOST

16. VIII. 1975 – ŠT. 32 – L. XXXII

NAŠA POTA STABILIZACIJE

Zrno do zrna...

„Pri nas je najprej izvršni odbor občinske konference SZDL Novo mesto ocenil nekatera gospodarska gibanja v občini kot kritična, potem pa je občinski komite ZK sprožil akcijo v osnovnih organizacijah. Zahteval je, naj vodstveni in samoupravni organi pripravijo analize o gospodarskih gibanjih v sleherni temeljni in drugi organizaciji združenega dela ter seveda predlagajo ukrepe za izboljšanje razmer in določijo odgovorne nosilce posameznih nalog. Sledila je analiza gospodarskih gibanj, ki jo je pripravil izvršni svet skupščine občine, ki tudi opozarja na zelo resne probleme ter terja takojšnjo akcijo. Upoštevaje vse to, smo tako rekoč že v polnem organizacijskem zagonu dočakali republiško akcijo za stabilizacijo in jo odtlej tudi „izvajamo skladno z dogovori," je v razgovoru o poteh stabilizacije v novomeški občini poudaril UROŠ DULAR, predsednik koordinacijskega odbora za spremljanje gospodarskih gibanj in izvajanje nalog o družbenoekonomskem razvoju te občine.

– Povsod v naši družbi ugotavljamo, da izvoz in produktivnost šepata, da so investicijski apetiti preveliki, da še na marsikaterem drugem področju ne gre tako, kot smo predvidevali. Kako naj torej razumemo vašo izjavo o nekaterih kritičnih gospodarskih gibanjih v občini?

– To, kar pravite, drži bolj ali manj tudi za nas, razen morda nepokritih investicij, ki so še najmanj problematične. Poudaril pa bi, da smo našo oceno izrekli na osnovi analize o gospodarskih gibanjih v prvih treh mesecih letos in da so se v drugem tromesečju razmere v marsičem popravile. Ne glede na to pa smo menili, da je treba z vso resnostjo in odgovornostjo – najprej seveda vsak pri sebi – oceniti stanje in pripraviti ukrepe za izboljšanje razmer, pa tudi za hitrejše spreminjanje miselnosti in navad. Značilno za našo občino je namreč, da smo se s hitrim razvojem v minulih letih rešili nerazvitosti, če jo merimo z zaposlenostjo prebivalstva ali pa z doseženim narodnim dohodkom. V bistvu pa še vedno nismo razviti na mnogih drugih področjih, od organizacije dela v gospodarstvu do urejenosti infrastrukture, od šolstva do vsega drugega, kar v končni posledici vpliva na delovno in zdravstveno stanje prebivalstva, s tem pa tudi na doseganje boljših ali slabših gospodarskih rezultatov. Če smo nekako še lahko zadovoljni z urejenostjo osnovnega šolstva, smo pri srednjem šolstvu, na področju kulture, telesne kulture, stanovanjskega gospodarstva – raje ne naštevam naprej – storili veliko premalo. Naj povem, da je v naši občini zdaj zaposlenih 20.000 ljudi, da pa smo po kvalifikacijski strukturi med zadnjimi v Sloveniji, saj smo ob pomanjkljivem šolstvu delavce, ki jih že leta „uvažamo", lahko le priučevali, ne pa res temeljiteje usposabljali za delo. Ker je zaradi ugodnih tržnih razmer v preteklosti kljub ekstenzivnemu zaposlovanju izredno hitro napredovala proizvodnja, niti ne preseneča, da velika večina naših organizacij načrtuje velikansko zaposlovanje novih moči: kar 8000 delavcev bi po svojih razvojnih programih potrebovale do leta 1980. Tudi ti ljudje bi morali priti od drugod, toda od kod in za kakšno ceno bomo lahko uredili njihova delovna mesta in poskrbeli za vse drugo, če že zdaj zaposlenim manjka marsikaj, da bi res lahko dosegli optimalne rezultate?! To, kar sem povedal, bi lahko izrazil tudi drugače, ampak besede ne spremenijo bistva stvari. To pa je: trenutne razmere so takšne, da terjajo hitre ukrepe v sleherni organizaciji združenega dela. Vsak lahko nekaj stori, seštevek teh „malenkosti", če izhajajo iz doslednega izvajanja sprejetih nalog, pa je veliko pomembnejši od uspeha različnih horuk akcij, ki se hitro poležejo. Prav zato smo pri nas še posebej poudarili, da gre za sistematično in stalno akcijo, ne pa za kampanjo.

– Akcijo ste očitno zasnovali zelo na široko. Nemara pa nekaterim področjem le posvečate več skrbi?

– Da ne bo nesporazuma: opozorili smo na celoten splet problemov in na njihovo medsebojno odvisnost. Obenem je bil v občini sprejet dogovor, da do 15. avgusta vsaka TOZD in OZD pripravi konkreten stabilizacijski program in ga sprejme ali ovrže, potem ko bodo o njem spregovorili zbori delavcev. Lahko rečem, da so po kolektivih to nalogo kljub poletnemu razpoloženju sprejeli z vso resnostjo in da ti programi „pridno" prihajajo na koordinacijski odbor. V času med 15. in 31. avgustom jih bomo na koordinacijskem odboru skupaj z izvršnim svetom občinske skupščine analizirali in se po potrebi odločili za ponovne obiske v tistih delovnih organizacijah, ki morda ne bi dovolj odgovorno pristopile k izpolnitvi te naloge. Obenem pa bomo stabilizacijske programe TOZD in OZD uporabili kot osnovo za pripravo stabilizacijskega programa naše občine. Težko bi rekel, katera vprašanja bodo v ospredju. Vsekakor pa ne bomo izpustili skrbi za ugodnejšo blagovno menjavo s tujino in večjo produktivnost, skupne in splošne porabe, problematike obratnih sredstev in investicij.

M. G.

Ringaraja po mariborsko

Tudi v Mariboru še vedno prepočasi gradijo vzgojno-varstvene zavode. Dvajset milijonov, kolikor bodo zbrali denarja letos, bo še vedno premalo, da bi pridobili toliko novih mest, kolikor je prošenj za sprejem otrok v varstvo.

Gradnja novih naselij in s tem vsak dan številnejše mlade družine še povečujejo stisko; 500 odklonjenih prošenj v letošnjem letu dovolj zgovorno priča o tem.

Pri vsem tem pa je še bolj žalostno takrat, ko je treba podirati – čeprav dotrajani objekt. S tem je ostalo brez varstva še novih 50 otrok.

DVAKRAT BREZ SKRBI

V Ljubljani smo tokrat poizvedovali o možnostih za varstvo šolskih otrok med počitnicami. Nova oblika, ki si še utira pot, je dnevno varstvo otrok med počitnicami. Ob slabem vremenu igra in razvedrilo v šoli, sicer pa kopanje in izleti v naravo. Petdeset tisočakov je za to varstvo namenila letos temeljna skupnost otroškega varstva Ljubljana-Center, starši plačajo le kosilo.

STRAN 3

ZBOR BRIGADIRJEV V VELENJU

V nedeljo, 10. avgusta, je bil v Velenju zbor brigadirjev mladinske delovne brigade „Bratstvo in enotnost" elektro in elektronske industrije Jugoslavije, ki sodeluje na akciji „Kozjansko 75", ter mladinske delovne brigade „Franc Leskošek-Luka", ki jo sestavljajo mladi iz osnovnih organizacij zveze socialistične mladine iz krajevnih skupnosti velenjske občine in ki sodeluje na solidarnostni delovni akciji v krajevni skupnosti Zibika v občini Šmarje pri Jelšah.

Mladinsko delovno brigado „Bratstvo in enotnost" elektro in elektronske industrije Jugoslavije sestavlja 51 brigadirjev iz Beograda, Niša, Svetozareva, Cetinja, Banjaluke, Zagreba, Maribora, Kranja in Velenja. Brigada bo na Kozjanskem gradila cesto in vodovod.

Velenjska mladinska delovna brigada, ki so jo imenovali po prvem komandantu slovenskih partizanskih enot Francu Leskošku-Luki, pa v krajevni skupnosti Zibika v občini Šmarje pri Jelšah gradi vodovod in otroško igrišče. Brigadirji bodo v prostem času pomagali domačinom, ki še niso uspeli obnoviti domačij. Omenti velja, da so brigadirji velenjske mladinske delovne brigade „Franc Leskošek-Luka" namenili za solidarnostno delovno akcijo v Zibiki redni letni dopust oziroma del šolskih počitnic. Mladim iz Šaleške doline pa so se v brigadi pridružili tudi mladinci iz krajevne skupnosti Zibika.

(vš)

AKCIJA ZA URESNIČEVANJE CILJEV DRUŽBENOEKONOMSKE POLITIKEV OBČINI VELENJE

V AKCIJO VSI DELOVNI LJUDJE!

„Družbenopolitična akcija za uresničevanje ciljev družbenoekonomske politike je v Šaleški dolini še zmeraj preveč usmerjena v samoupravne in strokovne strukture v združenem delu, niso pa še vanjo vključeni delovni ljudje," so ugotovili na zadnji seji koordinacijskega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Velenje za usmerjanje družbenopolitične aktivnosti za uresničevanje ciljev družbenoekonomske politike.

O OSNOVNIH ZNAČILNOSTIH GOSPODARSKIH GIBANJ

V Šaleški dolini so se v zadnjem času zvrstile številne poglobljene razprave o osnovnih značilnostih gospodarskih gibanj v letošnjem letu ter o ukrepih za odpravo negativnih tokov v tekočih gospodarskih gibanjih. Tako so na zadnjih sejah občinske konference ZK ocenjevali prizadevanja za gospodarsko stabilizacijo ter družbenopolitične razmere v občini. Predsedstvo občinske konference SZDL pa je prve tri seje v celoti posvetilo obravnavi gospodarskega položaja ter pripravi programa družbenopolitične aktivnosti za uresničevanje ciljev družbenoekonomske politike. Vsi trije zbori občinske skupščine pa so na zadnji skupni seji obravnavali osnovne značilnosti gospodarskih in družbenih gibanj v občini Velenje v prvih petih mesecih letos. Občinska skupščina je sprejela več nalog in sklepov, te dni pa je izvršni svet sprejel tudi akcijski program za uresničevanje nalog občinske skupščine.

VEČ KOT 2.000 NOVIH DELAVCEV V LETU DNI, ZALOGE VEČJE ZA 70 %

Tudi v Velenju ugotavljajo, da gospodarski položaj terja takojšnje ukrepe. V nekaterih organizacijah združenega dela so v zadnjem času že spremenili letne gospodarske načrte in z njimi predvidele manjši obseg proizvodnje, drugod pa zdaj ugotavljajo da ne bodo mogli izpolniti sprejetih nalog. Ob vsem tem je še posebej zaskrbljujoče, da se je zmanjšala produktivnost, da je združeno delo Šaleške doline zaposlilo v letu dni več kot 2.000 novih delavcev, da so zaloge večje za 70 % itd.

Tako na seji predsedstva OK SZDL kot na seji skupščine občine Velenje je bilo poudarjeno, da bo treba v prizadevanjih za odpravo negativnih tokov v tekočih gospodarskih gibanjih posvetiti posebno pozornost zlasti nalogam v zvezi z nadaljnjim razvojem samoupravljanja, saj uveljavljanja novih samoupravnih odnosov ni mogoče ločiti od prizadevanj za gospodarsko stabilizacijo, za načrtovanje, razreševanje tekočih gospodarskih vprašanj ter oblikovanje razvojnega načrta do leta 1976 in dopolnitvi že sprejetega srednjeročnega načrta razvoja.

PONEKOD SO NA STROŠKE „POZABILI"?

V Šaleški dolini ugotavljajo, da so že dlje opozarjali na slabosti, ki so v zadnjem času zavzele precejšen obseg. Na stroške, denimo, so v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela, kot vse kaže, enostavno pozabili. Čeprav celotni dohodek precej zaostaja za tistim, ki je bil predviden s planom, so stroški takšni, kot so jih bili načrtovali. Ob tem je mogoče ugotavljati, da v nekaterih temeljnih in drugih organizacijah združenega dela še niso sprejeli stabilizacijskih programov, ponekod pa so jih pripravili, kot vse kaže, samo zato, da so formalno izpolnili nalogo.

Občinska skupščina je zato sklenila, da se morajo takoj po seji sestati vse delegacije ter obravnavati naloge in se dogovoriti za njihovo uresničevanje. Zbori občinske skupščine pa bodo že septembra celovito ocenili uresničevanje sprejetih nalog.

KAR NAJŠIRŠE RAZPRAVE O POLLETNIH GOSPODARSKIH DOSEŽKIH

V Šaleški dolini bodo že v nekaj dneh pripravljene analize o polletnih gospodarskih dosežkih. V posebnem pismu, ki ga je naslovil na vse štabe za uresničevanje ciljev ekonomske politike v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela v občini Velenje, je koordinacijski odbor OK SZDL predlagal, da organizirajo kar najširše razprave o gospodarskih gibanjih v samoupravnih organih in na zborih delavcev.

Spregovorili naj bi zlasti še o temeljnih vprašanjih gospodarjenja oziroma o problematiki, s katero se soočajo v posameznih temeljnih oziroma drugih organizacijah združenega dela, posebej pa še o zunanjetrgovinski bilanci, investicijski porabi, delitvenih odnosih in uresničevanju družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pa o obratnih sredstvih, likvidnosti, zalogah, obveznostih in terjatvah, o cenah itd. Ob obravnavi polletnih gospodarskih dosežkov pa naj bi samoupravni organi in zbori delavcev ocenili tudi uresničevanje na začetku leta sprejetih stabilizacijskih programov, kjer so to nalogo opravili tako, kot je bilo dogovorjeno.

POSPEŠITI KONKRETNO AKCIJO V ZDRUŽENEM DELU

Koordinacijski odbor OK SZDL za usmerjanje družbenopolitične aktivnosti za uresničevanje ciljev družbenoekonomske politike je na zadnji seji sklenil, da bo imenoval posebne delovne skupine, v katerih bodo tudi delegati občinskega družbenopolitičnega zbora, ki bodo obiskale vse temeljne in druge organizacije združenega dela v Šaleški dolini, da bi tako pospešili konkretno akcijo za uresničevanje ciljev družbenoekonomske politike. Vse temeljne in druge organizacije združenega dela pa tudi delovne skupnosti so morale posredovati stabilizacijske programe, katerih vsebino in uresničevanje bodo obravnavali na eni od prihodnjih sej koordinacijskega odbora. Dogovorjeno pa je tudi bilo, da bodo pripravili oceno izvajanja samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov.

ZA SPROTNO SPREMLJANJE IN OCENJEVANJE TEKOČIH GOSPODARSKIH GIBANJ

Koordinacijski odbor se je med svojim dosedanjim delom zavzel tudi za določitev vseh tistih kazalcev ekonomskega razvoja temeljnih in drugih organizacij združenega dela, ki so potrebni za spremljanje tekočih gospodarskih gibanj, da bi lahko v prihodnje sproti in kar najbolj podrobno ocenjevali tekoča gospodarska gibanja.

V Velenju se tudi zavzemajo, da bi v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela tako zastavili konkretno akcijo za uresničevanje ciljev družbenoekonomske politike, da bi lahko sproti ocenjevali rezultate prizadevanj delovnih ljudi in jih o dosežkih tudi obveščali, pri čemer imajo zlasti še v mislih prizadevanja za povečevanje proizvodnje in produktivnosti dela, za zmanjšanje stroškov, bolniškega staleža ter izostankov z dela itd.

DOLOČENE TUDI KONKRETNE NALOGE VELENJSKIH SINDIKATOV

V operativnem programu izvršnega sveta velenjske občinske skupščine so določene tudi naloge občinskega sveta zveze sindikatov.

Tako so velenjski sindikati, med drugim, zadolženi tudi za tekoče spremljanje in analiziranje gospodarskega položaja v združenem delu, in to v sodelovanju z oddelkom za gospodarstvo in službo družbenega knjigovodstva. Sindikati morajo sodelovati tudi v akciji za ugotavljanje stroškov „družbene režije" ter razmerij med produktivnimi in neproduktivnimi delovnimi mesti.

Zaradi nesorazmernega zaposlovanja je treba pripraviti družbeni dogovor o dinamiki zaposlovanja v občini Velenje, s tem, da se vanj vključijo merila za vrednotenje delovnih mest, ter izgradnji objektov družbenega standarda. Nosilci naloge so občinski sindikalni svet, komite za gospodarstvo izvršnega sveta ter zavod za zaposlovanje. Občinski svet Zveze sindikatov Velenje bo skupaj z velenjsko podružnico Ljubljanske banke sodeloval v akciji za nakazovanje osebnih dohodkov na hranilne knjižice. Velenjski sindikati pa bodo pomagali še pri uveljavljanju in delu delegacij za zbore občinske skupščine.

(M L)

S tekmovana Konusovih gasilcev v Slovenskih Konjicah . . .

VEČ POZORNOSTI TUDI KADROVSKI POLITIKI!

V Konusu že imajo svoj pravilnik o organiziranju in izvajanju družbene samozaščite

V svojih pravilnikih o organiziranju in izvajanju družbene samozaščite delovne organizacije poudarjajo, da je samozaščita osnova za varnost naše samoupravne socialistične družbe, uresničevanje zastavljenih nalog na tem področju pa nedeljiva sestavina samoupravljanja v temeljni organizaciji združenega dela.

Nedvomno gre za zelo resne in pomembne zadolžitve, zato si delovne organizacije v zadnjem času tudi intenzivno prizadevajo, da bi zasnovale kar najpopolnejše akte o uresničevanju nalog na področju družbene samozaščite. Nekatere so s tem delom že pri kraju, druge so komaj zavihale rokave.

Med delovnimi kolektivi, ki so že sprejeli svoj pravilnik o organiziranju in izvajanju družbene samozaščite, je tudi industrijski kombinat Konus iz Slovenskih Konjic. Več o tem pomembnem aktu in o vlogi družbene samozaščite v delovni organizaciji nam je v kratkem razgovoru povedal inž. Miroslav Pesko, vodja službe za varstvo pri delu v Konusu.

SAMOZAŠČITA – PRAVICA IN DOLŽNOST!

„Osnovni namen družbene samozaščite v delovni organizaciji je zagotoviti varnost vseh delavcev, varstvo sredstev, ki so družbena lastnina, nemoten proces združenega dela, varstvo samoupravnih pravic in odnosov, varstvo enakopravnosti in z vsem tem varstvo interesov združenega dela v delovni organizaciji. Seveda je uresničevanje družbene samozaščite ustavna in samoupravna pravica in obenem tudi dolžnost slehernega delavca . . .", je poudaril inž. Miroslav Pesko.

Zato so delavci Konusa v svojem pravilniku tudi posebej zapisali, da je vsak delavec v temeljni orgnizaciji združenega dela pri opravljanju svojega dela dolžan skrbeti za varnost ljudi in premoženja, ki mu je zaupano, in pomagati vsem, ki so posebej odgovorni za varnost v delovni organizaciji.

„Pravilnik o organiziranju in izvajanju družbene samozaščite, ki smo ga sprejeli v Konusu, je razmeroma obsežen samoupravni akt, ki govori o vseh področjih družbene zaščite oziroma naših nalogah na tem področju . . .", je nadaljeval inženir Pesko. „Gre namreč za več stvari, saj smo morali misliti med drugim tudi na podatke in listine zaupne narave, na komuniciranje s tujci, na našo gotovino in vrednostne papirje, na požarno in prometno varnost, na varnost pri delu, na varnost ljudi in okolja, kadrovsko politiko in ne nazadnje tudi na izredne varnostne razmere . . ."

„Vemo, da je od ljudi oziroma od kadrov, kot včasih imenujemo delavce, odvisno marsikaj, včasih celo vse. Prinaša vaš pravilnik kakšno novost na področju kadrovske politike? "

„Glede na to, da je pravilna kadrovska politika zelo pomemben element družbene samozaščite, smo se odločili, da bomo tudi na tem področju napravili korak naprej. Tako bodo morali v prihodnje kadrovska služba in drugi organi, ki se ukvarjajo s kadrovanjem, denimo razpisna komisija, odbor za medsebojna razmerja in komisija za medsebojna razmerja, bolj kot doslej upoštevati poleg strokovnih tudi moralne in politične kvalitete ljudi, ki naj bi postali člani naše delovne skupnosti. To pomeni, da bomo v bodoče še bolj upoštevali načelo – ustrezno sposobne ljudi na delovna mesta, na odgovorna delovna mesta pa bomo kadrovali le delavce z dovolj razvitimi moralnopolitičnimi vrednotami . . ."

„Tako ste zapisali v svojem novem pravilniku. Bo sledila vsemu temu tudi praksa? "

„Vsekakor, saj smo dolžni svoje samoupravne akte v celoti spoštovati. Ob tem lahko povem, da smo v Konusu letos že poskrbeli za moralnopolitično oceno vseh vodij temeljnih organizacij združenega dela. Ocene so bile različne in vse kajpak niso bile najboljše. To je povzročilo pri nekaterih hudo kri, toda vse skupaj se je obrestovalo. Posamezniki so spremenili svoj odnos do odgovornosti, do svojih zadolžitev . . .", je med drugim povedal inž. Pesko.

POMEMBNA VLOGA DELAVSKE KONTROLE

Seveda je kadrovska politika le eno izmed obširnih področij družbene samozaščite, ki ga obravnava omenjeni pravilnik industrijskega kombinata Konus. Zelo obsežno je, denimo, tudi poglavje, ki govori o „podatkih in listinah zaupne narave". Gre za poslovne skrivnosti, proizvodne načrte, tehnološke postopke, dokumente o inovacijah in številne podatke, ki so pomembni za delovno organizacijo in za splošni ljudski odpor, za proizvodne načrte in zaščito v primeru vojne itd.

Varnosti pri delu, ki je prav tako pomemben sestavni del družbene samozaščite v delovni organizaciji, posvečajo v Konusu še posebno pozornost. Zato so poskrbeli za poseben samoupravni sporazum o varstvu pri delu in obenem tudi za posebne pravilnike za določene dejavnosti in stroke.

„V naši delovni organizaciji je skrb za varnost pri delu zelo pomemben dejavnik družbene samozaščite . . .", nam je razlagal inž. Miroslav Pesko. „V zadnjem času smo veliko storili za izboljšanje delovnih razmer za večjo varnost pri delu. Vse to se lepo obrestuje: delavci se bolje počutijo, so bolj zadovoljni, delovna disciplina je boljša, produktivnost višja . . ."

V želji, da bi bili zaposleni kar najbolj izobraženi na področju varstva pri delu, organizira Konus s pomočjo delavske univerze seminarje za vodilne in vodstvene delavce in seveda za neposredne proizvajalce. Samo letos na pomlad se je udeležilo teh seminarjev več kot 600 ljudi, ali skoraj tretjina zaposlenih.

Delavci Konusa vedo, da bodo tudi na področju družbene samozaščite bolj uspešni tisti, ki bodo več vlagali v vzgojo in izobraževanje zaposlenih. Družbena samozaščita je in bo odvisna od posameznikov, njihovih moralnopolitičnih vrednot in seveda njihovega znanja. Zato v Konusu ni seminarja, kjer ne bi posvetili vsaj nekaj ur osnovam družbene samozaščite. Pri vsem tem, pravijo v Konusu, pa bo morala odigrati pomembno vlogo delavska kontrola, ki bo bedela nad uresničevanjem zastavljenih nalog. Za neposredno delo na področju družbene samozaščite pa bo seveda tudi v bodoče skrbela posebna komisija.

ANDREJ ULAGA

● KMALU NA SLOVENSKEM KNJIŽNEM TRGU!

● Peter Toš: SAMOUPRAVNA DELAVSKA KONTROLA

V založbi ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4/II, bo v okviru zbirke sindikalna knjižnica izšla že četrta knjižica avtorja Petra Toša »SAMOUPRAVNA DELAVSKA KONTROLA«.

V tem prepotrebnem priročniku avtor obširno osvetljuje problematiko samoupravne delavske kontrole v socialistični samoupravni ureditvi, govori o vlogi in nalogah družbenopolitičnih organizacij pri uveljavljanju delavske kontrole, o ustavi in zakonski ureditvi tega področja. V priročniku so podrobneje razčlenjena vprašanja, ki zadevajo vsebino, naloge in cilje delavske kontrole, pa tudi metode in načine delovanja organa samoupravne delavske kontrole ter vprašanja, ki zadevajo neposredno organizacijo samoupravne delavske kontrole.

Še posebej opozarjamo na primer samoupravnega akta o delavski kontroli, ki ga je avtor dodal knjigi kot pripomoček pri normativnem opredeljevanju vprašanj samoupravne delavske kontrole.

To delo iz knjižnice Sindikati (številka 4) »Samoupravna delavska kontrola« lahko naročite s tem, da izpolnite naročilnico in jo pošljete na naslov: ČZP Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4/II.

odreži!

Nepreklicno naročam pri ČZP Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4/II,

..... **izvodov (z besedo** .....)

brošuro knjižnice Sindikati številka 4 SAMOUPRAVNA DELAVSKA KONTROLA po ceni 20 dinarjev za izvod.

Knjigo pošljite na naslov: .....

potna številka: ..... **kraj:** .....

Priimek in ime podpisnika naročilnice: .....

V Ljubljani **1975**

Podpis naročnika (oziroma žig organizacije)

.....

OTROŠKO VARSTVO REŠUJEMO V NAŠIH OBČINAH ZELO INTENZIVNO, VENDAR ŠE VEDNO PREPOČASI
SINDIKATI IN GOSPODARJENJE

Ringaraja po mariborsko

O problemih otroškega varstva, ki je poleg stanovanjskega vprašanja za mnoge zaposlene starše še vedno najpomembnejše, smo pisali že večkrat. Nekatere težave in načrte varstva v Ljubljani smo skušali osvetliti v eni prejšnjih številk. Danes pa poglejmo, kakšne so trenutne razmere v otroškem varstvu v Mariboru in kaj načrtujejo do leta 1980.

PO SREDNJEROČNEM NAČRTU – SLABA TRETJINA

Naj kar na začetku povemo, da so morali v Mariboru letos odkloniti več kot 500 prošenj za sprejem predšolskih otrok v varstvo. Tu pa ni vštetih 50 otrok, ki so ostali brez strehe, ker so morali enega od vrtcev podreti zaradi dotrajanosti zgradbe – toda o tem več kasneje.

Trenutno je v Mariboru skoraj 20.000 predšolskih otrok. V organizirano varstvo je vključenih 4.400 otrok, od tega le 45 dojenčkov! Kot povsod je torej tudi v Mariboru najbolj pereč problem varstva dojenčkov. Sicer pa imajo sedaj varstvo organizirano v 62 stavbah oziroma v 227 igralnicah. Številki nazorno opozarjata na razdrobljenost, ki je posledica trenutnih in začasnih rešitev v preteklosti. Lahko bi tudi rekli „krpanja“ zelo hitro naraščajočih potreb ob zelo omejenih sredstvih. Tudi v Mariboru raste število zaposlenih, mladih družin in novozgrajenih stanovanj neprimerno hitreje kot kapacitete vzgojno-varstvenih zavodov. Tam, kjer gradijo nova stanovanjska naselja, kar preradi pozabljajo“ na otroke. Tako je bilo samo v krajevni skupnosti Tabor, kjer so v zadnjem času največ gradili, letos odklonjenih kar 300 prošenj za sprejem v varstvo. S tem pa nastajajo tudi velike razlike med posameznimi krajevnimi skupnostmi. V krajevni skupnosti Tabor je v organizirano varstvo vključenih le približno 25 % otrok, na drugi strani pa je v krajevni skupnosti „Koroška vrata“ ta odstotek že presegel mejo, ki označuje polovico. Pri tem pa je seveda ravno nasprotno s težavami pri gradnji novih vzgojno-varstvenih zavodov; če odštejemo finančne težave, je namreč zelo težko ali skoraj nemogoče najti ustrezno lokacijo za novogradnjo v popolnoma zazidanem središču mesta.

Navsezadnje pa so le finančna sredstva tista, ki odločajo o novih stavbah, o novih igralnicah, novih stolčkih, novih kvadratnih metrih, skratka, o novih prostorih za varstvo. V ta namen se v Mariboru vsako leto nateče ali natančneje, letos se bo nateklo za približno 2 stari milijardi dinarjev. Eno milijardo od krajevnega samoprispevka občanov in prav toliko od prispevne stopnje, ki znaša v Mariboru 0,21 % od bruto osebnega dohodka. Da bi bila slika še jasnejša, naj povemo, da za novogradnje, ki bodo končane v letošnjem letu, velja prostor za enega predšolskega otroka 5 starih milijonov, za dojenčka pa 7 starih milijonov.

Preden spregovorimo o srednjeročnem načrtu Maribora na področju otroškega varstva, naj povemo, da bodo do konca letošnjega leta dogradili najmanj še 4 nove objekte, 6 pa jih bodo predvidoma začeli graditi. Največ novih mest bodo letos dobili dojenčki, in to kar 216, kar bo skoraj 5-kratno povečanje sedanjih zmogljivosti. To bo vsekakor rešilo v marsičem skrbi mater, ki so zaradi neurejenega varstva bodisi morale pustiti ali pa zanemarjati delo v službi.

Pri vseh teh težavah in pomanjkanju prostora seveda skoraj ni treba posebej poudarjati, da so v VVZ praktično le otroci samohranilk, nato otroci družin, kjer sta zaposlena oba starša, in otroci družin, ki so socialni problem. Ti imajo prednost pri sprejemu.

In še nekaj o načrtih za naslednjih 5 let. Do leta 1980 načrtujejo v Mariboru vzgojno-varstvenih zavodov in jasli za nadaljnjih 2.880 otrok, kar bi pomenilo, da bo takrat zajetih v organizirano varstvo najmanj 30 % vseh predšolskih otrok. Če te številke primerjamo z letom 1968, ko je bilo v varstvo zajetih le 14 %, bo to vsekakor sorazmerno velik napredek.

KLJUB STISKI – RUŠENJE

Omenili smo že, da so letos v Mariboru odklonili 500 prošenj in da moramo k temu dodati še nadaljnjih 50 otrok, ker so jim podrli streho nad glavo. Objekt ob Smetanovi ulici v KS „Koroška vrata“ je namreč dotrajal. Postal je nevaren za nadaljnje bivanje otrok in še zdaleč ne zadošča zahtevam, ki jih postavlja sanitarna inšpekcija. Inšpekcijske službe so nadaljnjo uporabo prostorov s 1. julijem prepovedale.

Zdanji dnevi otroškega vrtca ob Smetanovi ulici

Dejstvo je, da so montažni paviljon zgradili za otroški vrtec leta 1961, in to z namenom, da bo služil le kakih 5 let. V njem je našlo prvo leto prostor 30 otrok, v naslednjih letih 60, pred nedavnim pa celo 80 otrok. Zdaj je bilo v njem 52 predšolskih otrok.

Zadnje dni prejšnjega meseca se je v prostorih razpadajočega paviljona ob Smetanovi ulici zbrala skupina tistih, ki naj bi odločili o nadaljnji usodi vrtca oziroma 50 otrok, ki so bili doslej v njem. Predstavnika krajevnih skupnosti „Rotovž–Talci“ in „Koroška vrata“, občinski inšpektorji, predstavnik zavoda za urbanizem, predstavnica skupnosti otroškega varstva, pomočnica upravnice VVZ „Koroška vrata“ in načelnica oddelka ‚družbenih služb in obče uprave Skupščine občine Maribor tisti dan niso imeli lahke naloge.

Odpadajoča stropna obloga, strgane tapete, poškodovana tla, neprimerne sanitarije in v prvi vrsti poškodovana peč, ki je ob kurjenju oddajala strupene pline, in še veliko drugih malenkosti, so bili poglavitni vzroki - odločbe inšpekcijskih služb za prepoved.

„Če hočemo vse to, kar so inšpekcije ugotovile, popraviti, bi nas veljalo po predračunih najugodnejših ponudnikov od 15 do 18 starih milijonov.“

„Do prvega septembra naslednjega leta mora biti dograjen vzgojno varstveni zavod „Rotovž-Talci“. Potem bi lahko te otroke preselili tja. Le še dobro leto torej.“

„Toda 15 milijonov! In to za eno leto! Ali je to investicija, ki se splača?“

„Kaj pa 50 otrok in njihov problem varstva?“

Tako nekako se je začel razgovor, ki je ob nekaterih vprašanjih za dalj časa zastal.

„Morda bi lahko popravili le najnujnejše, vsaj za eno leto . . .“

Pogledi večine so pričakovali odgovor na obrazih inšpektorjev. Njihova tolerantnost bi lahko prihranila nekaj starih milijonov, čeprav na račun njihove odgovornosti.

„Peč je nujno treba zamenjati, saj je življenjsko nevarna, stropne obloge tudi. Tla bomo že nekako zakrpali. To bi zmanjšalo stroške na kakih 8 starih milijonov.“

„Vendar samo za eno leto, čeprav imajo inšpektorji glede rokov zelo slabe izkušnje.“

„Zagotovo bomo paviljon podrli do septembra prihodnjega leta. Sedaj pa . . . kdaj najhitreje bi lahko sklicali odbore krajevnih skupnosti? Treba bo namreč zagotoviti sredstva. Osem starih milijonov.“

„Najhitreje se lahko sestanemo pojutrišnjem, sicer pa moramo povedati, da krajevni skupnosti sredstev nimata.“

„Potem bomo rušili in staršem nekako dopovedali, da bodo njihovi otroci na cesti.“

„Samo kako? Gre za 50 otrok.“

„Morda bi se našla sredstva iz solidarnostnega sklada in proračuna občine, tudi VVZ Koroška vrata bi lahko prispeval 2 stara milijona. Poskusimo. Gre za otroke.“

Res je, gre za 8 starih milijonov za eno leto. Na drugi strani pa je vsem znano, da velja prostor v novozgrajenih prostorih za enega otroka kar 5 starih milijonov. Kako se torej odločiti?

Odločitev se je počasi oblikovala in skorajda so že sklenili: popravili bomo.

Potem pa . . .

V neposredni bližini starega paviljona so pravkar dokončali otroške jasli za 40 dojenčkov in ugotovitev, da za novo stavbo niso predvideli ureditev zunanjih površin, ki so pogoj za pridobitev uporabnega dovoljenja, je ta sklep ponovno omajala.

Zadnjo besedo so zopet dobili inšpektorji, ki so zahtevali vsaj minimalne zelene površine za dojenčke in jasli. To je bilo odločilno za sklep in 50 otrok je tako na cesti in brez varstva.

To je prav gotovo ena od najbolj žalostnih zgodb o vzgojnem varstvu v Mariboru, čeprav so vsi, ki se z otroškim varstvom ukvarjajo, natančno vedeli, da je provizorij v Smetanovi ulici že zdavnaj dotrajal in da ga bo treba porušiti.

A. AGNIČ

Kadar pa se želijo igrati skupaj, se največkrat odločijo za „gnilo jajce“. Največ smeha in dobre volje je takrat, ko sta „gnilo jajce“ vzgojiteljica Jana ali pa tovariš Dore.

DNEVNO VARSTVO ŠOLSKIH OTROK V OBČINI LJUBLJANA CENTER VSAKO LETO USPEŠNEJŠE TUDI MED POČITNICAMI

Dvakrat brez skrbi

Poletni meseci so čas dopustov za odrasle in počitnic za šolske otroke. Prav slednjih pa tista dobra dva meseca ne morejo v celoti preživeti v koloniji, med taborniki, s starši na morju ali pri stari mami na deželi. Kaj pa varstvo v preostalem delu počitnic, ko so šolska vrata zaprta in ko niso s starši?

Da bi nadomestili šolsko varstvo je Zveza prijateljev mladine občine Ljubljana Center že pred leti organizirala dnevno varstvo otrok tistih staršev, ki nimajo možnosti za varstvo otrok. V letošnjem letu je skrb za počitniško varstvo v ljubljanski občini Center prevzel zavod za počitniška letovanja. Že pred koncem šolskega leta so poslali prijavnice po vseh šolah v Ljubljani za dnevno varstvo, in to pet dni v tednu, od šeste do petnajste ure. Kljub temu, da je letos zanimanje za to vrsto varstva v Ljubljani poraslo, je število otrok še vedno presenetljivo majhno. Dnevno jih prihaja v varstvo le kakih 17 do 25.

Do osme ure zjutraj se zbirajo na šoli Prežihovega Voranca. Potem pa odidejo na sprehod v park ali na kopanje.

„Največkrat gremo na kopanje v tivolski bazen ali na Kodeljevo pa tudi v park,“ sta povedala Jana Košak, dijakinja četrtega razreda gimnazije, in študent VUŠ Dore Stojšin, vzgojitelja Zavoda za počitniška letovanja občine Ljubljana-Center. „Kadar pa je vreme slabo, ostanemo v igralnici oziroma v razredu na šoli Prežihovega Voranca. Takrat otroci rišejo, šahirajo in se igrajo „druge igre“.

„Sicer pa imamo trenutno v varstvu pretežno otroke iz prvega, drugega in le nekaj iz tretjega razreda,“ je nadaljevala Jana. „Prijetno je delati z njimi, ker so pridni.“

Do dvanajstih so otroci zunaj, potem pa gredo na kosilo v restavracijo Delavskega doma. Kosilo, ki velja od 7 do 10 dinarjev, plačajo otroci sami. Tudi malico prinesejo s seboj. Vse druge stroške, za prostor na šoli, za prevoze, kopanje, različne vstopnine in vzgojitelje pa finansira zavod iz sredstev, ki jih je v ta namen namenila temeljna skupnost otroškega varstva občine Ljubljana-Center.

Pri vseh teh ugodnostih, ki jih imajo otroci v dnevnem varstvu in še posebej, ker število ni omejeno, je res čudno, da ni večjega zanimanja med starši. Potrebe prav gotovo so.

Seveda pa dnevno varstvo otrok ni edina dejavnost Zavoda za počitniška letovanja. V letošnjih poletnih mesecih bo zavod zagotovil letovanje več kot 1.100 otrok v Savudriji, in to za štirinajst dni. Tudi dijaki pedagoške gimnazije iz Ljubljane in učenci pomožne šole iz Idrije bodo letos letovali v Savudriji.

Za letovanje v Zgornih Gorjah pri Bledu pa je zanimanje zelo upadlo, saj bodo v letošnjem poletju imeli zasedenih le polovico mest. Cena, ki je za oba domova enaka – 60 dinarjev dnevno – je najbrž bolj privlačna za letovanje ob morju kot pa za počitnice v Gorjah. Vsi starši pa ne plačujejo polne cene. Letos, denimo, kar 350 otrokom prispeva del stroškov ali pa jih v celoti pokrije center za socialno delo občine Ljubljana center.

Tudi „domino“ je ena od iger, ki so prav na vrhu lestvice razvedrila in zabave za deževne dni oziroma za tiste ure, ko čakajo na starše.

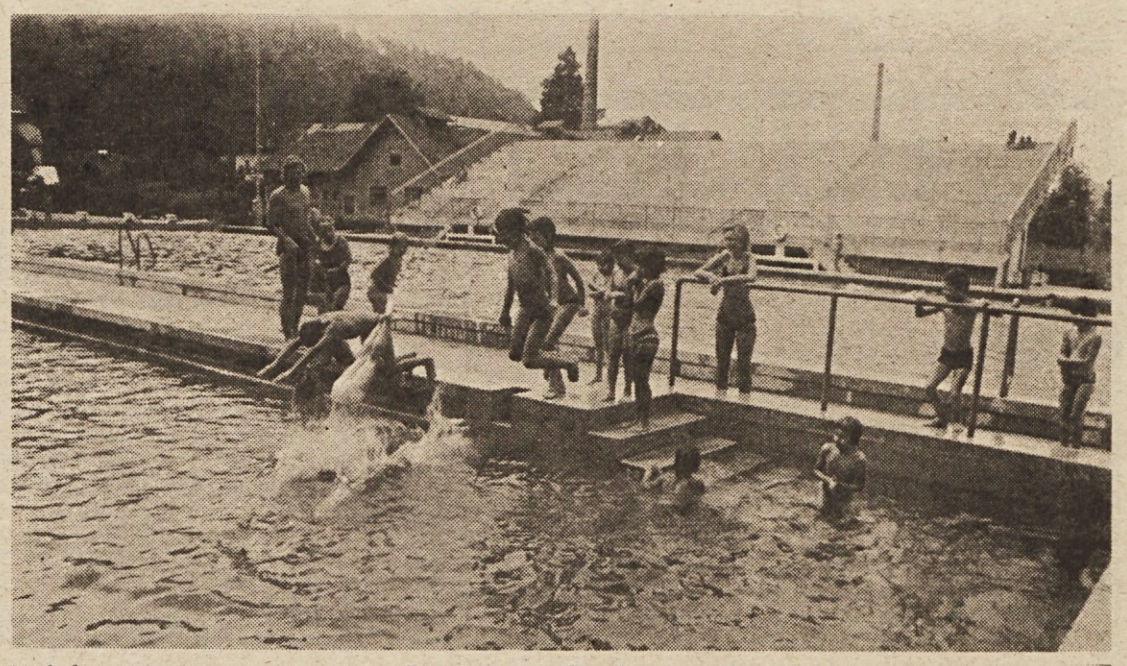

Vsekakor najprijetnejša zabava in najljubši čas otrok v dnevnem varstvu so tiste ure, ki jih preživijo v vodi. Največkrat gredo na kopanje v novi plavalni bazen v Tivoliju, kadar pa je sončno, se odpeljejo na Kodeljevo.

Foto: A. Agnič

KAKO SKRBE ZA ODDIH DELAVCEV V NOVOGORIŠKEM GOSTOLU

Za vse enake možnosti!

Kolektiv bo v Logu pod Mangartom kmalu odprl svojo planinsko postojanko

Kolektiv Goriških strojnih tovarn in livarn šteje med tiste delovne organizacije v Sloveniji, ki ne razpolagajo z lastnimi počitniškimi kapacitetami. Delavci Gostola torej ne morejo preživeti zasluženih počitnic pod lastno streho, zato si morajo, kakor pač vedo in znajo.

Kljub temu, da kolektiv nima svojega počitniškega doma, se zaposleni ne morejo pritožiti; imajo dovolj možnosti za letno rekreacijo, morda so celo na boljšem od tistih, ki se lahko pohvalijo z lastnimi počitniškimi kapacitetami. Vse to po zaslugi prizadevanj sindikalne organizacije in samoupravnih organov . . .

„Ne glede na to, da znašajo naši letošnji poprečni mesečni osebni dohodki že več kot 3500 dinarjev, smo se tudi letos odločili za kar najpravičnejšo politiko regresiranja letnih dopustov . . .," nam pripoveduje Neva Zavrtanik, predsednica sindikalne organizacije skupnih služb v Gostolu. „Zavedamo se namreč, da tisti z najvišjimi prejemki ne potrebujejo kdove kakšne pomoči za kritje stroškov na dopustu – in seveda obratno! Odločili smo se torej, da tistim, ki zalužijo najmanj, namenimo največ, tistim z najvišjimi osebnimi dohodki pa najmanj."

Nedvomno so v Gostolu pravilno ukrepali. Niso se poslužili „uravnilovke," to je najlažje in obenem tudi zelo krivične poti. Namenska sredstva so želeli razdeliti tako, da bodo uresničili svoj cilj, da si bo vsak delavec, ki bo želel, lahko privoščil zaslužene počitnice.

„Višina regresa je torej zelo različna . . .," nadaljuje Neva Zavrtanik. „Najnižji dnevni regres znaša 30, najvišji pa 80 dinarjev. Nezaposleni zakonci naših delavcev prejmejo od 20 do 70 dinarjev regresa dnevno, otroci pa od 15 do 40 dinarjev. Konferenca osnovnih organizacij sindikata je sprejela pravilnik o regresiranju letnih dopustov že maja meseca. Sodimo, da smo ukrepali pravično, da smo namenska sredstva pravilno porazdelili . . ."

In ker gre za namenska sredstva so se v Gostolu tudi odločili, da bodo regresa deležni le tisti, ki bodo svoj dopust dejansko izkoristili za oddih. Vsi tisti, ki bodo dopust preživeli doma, regresa torej ne bodo deležni.

„V našem poslovnem združenju so možnosti za letovanje dokaj pestre. Delavci lahko s svojimi družinami prežive počitnice v Fiesi, v Medulinu, Novalji, na Pohorju in na Soriški planini. Najcenejši penzioni so v Fiesi, na Pohorju in na Soriški planini, najdražji pa v Novalji, kjer je potrebno odšteti za dnevno oskrbo 120 dinarjev. Upoštevaje regrese, cene niso pretirane. Mislim, da so dostopna za ogromno večino naših delavcev . . .," je dejala Neva Zavrtanik.

Tako kot drugod imajo seveda tudi v Gostolu omejena sredstva za regresiranje letnih dopustov. Zato so se tudi odločili, da bodo regresirali le deset dni počitnic, Del sredstev so namreč namenili za svoj planinski dom v Logu pod Mangartom, ki bo že sredi tega meseca lahko sprejel prve obiskovalce. Imel bo blizu 35 ležišč, za delavce Gostola pa bo zavoljo bližine še posebej zanimiv.

„Večina naših ljudi ima svoja prevozna sredstva, zato za mnoge ne vemo, kako in kje prežive počitnice . . .," nadaljuje predsednica sindikalne organizacije skupnih služb. „Računamo pa, da najmanj polovica naših delavcev že izkoristi del svojega letnega dopusta za prave počitnice. Če pomislimo, kako je bilo pred leti, potlej mislim, da smo lahko že precej bolj zadovoljni . . ."

Drugo z drugim: prizadevanja, da bi si v času počitnic kar največ delavcev resnično oddahnilo, se v Gostolu lepo obrestujejo. Vse več je delavcev, ki se v poletnih mesecih podajo s svojimi družinami za deset ali štirinajst dni na prijetne počitnice. Letos jih bo še več, Kolektiv si je namreč omislil svoje šotore. Žal premalo, saj je interes precej večji od ponudbe. Prihodnje leto bo treba torej misliti še na nove šotore!

A. ULAGA

SINDIKATI IN GOSPODARJENJE

CELA REŠTA TEŽAV

Minuli torek se je Emil Sovdat, predsednik občinskega sindikalnega sveta v Sežani, pogovarjal z nekaterimi vodilnimi tovariši iz tovarne „Krasoprema" v Dutovljah o težavah, s katerimi se v tem kolektivu ubadajo že nekaj mesecev. Na sestanek so prišli: Alojz Trobec, predsednik osnovne sindikalne organizacije, inž. Franc Brezovec, sekretar osnovne organizacije zveze komunistov, Bojan Vovk, član občinskega sindikalnega sveta, Filip Cerkvenik, predsednik delavskega sveta, in Edvard Jerman, vodja kadrovske službe.

„Krasoprema" v Dutovljah ima polna skladišča zalog; zavoljo tega so skrajšali delovni čas in mnogi delavci bodo ob prihodnjem izplačilu osebnih dohodkov močno prizadeti.

Alojz Trobec: „Ne vemo še, za kakšno vsoto gre, prav gotovo pa se bo občutno poznalo." Letos je odšlo iz kolektiva 15 delavcev. Bojan Vovk: „Zlasti dobri delavci iščejo zaposlitev drugje. Zdaj nas je 165, režije pa je toliko kot takrat, ko nas je bilo skoraj 200."

Do lani so jih v občini cenili kot dobro podjetje. Vse, kar so naredili, so brez težav prodali. Zato tudi niso kdove kaj storili za razvoj komercialne službe. Franc Brezovec: „Letos spomladi pa se je zaradi znanih razmer na domačem in tujem trgu zataknilo in dobili bomo najnižjo plačo v minulih nekaj letih. Maščuje se nam mačehovski odnos do komercialne službe, ljudje pa gledajo z nezaupanjem na vso samoupravo." Že štiri mesece govorijo predvsem o prodaji. Medtem je denar, ki so ga imeli na zalogi, skopnel. Edvard Jerman: „Iz obrtne delavnice smo dokaj hitro prešli v industrijo. Brez krčev. Zdaj smo se prvič znašli v hudi zagati, na katero nismo bili pripravljeni." Poprej so se že večkrat pogovarjali o integraciji s kakšnim večjim podjetjem. Pa jim združitev ni kdove kaj dišala, dokler so hitro prodali vse svoje izdelke – najmanj dve tretjini prek ljubljanske Lesnine. Sedaj se je tudi tam zataknilo. Filip Cerkvenik: „Dobro prodajno službo potrebujemo, kadra pa v Dutovljah ne bomo dobili." Vsi so se strinjali s to ugotovitvijo, dodali so le: „Saj se trudimo, uspehov pa ni. Nekaj bo pomagalo zmanjšanje prometnega davka, sami pa si bomo morali poiskati dolgoročno perspektivo v lesno predelovalni industriji."

Franc Brezovec: „Predvsem so nas te težave opozorile na mezdne odnose, ki še vladajo v našem kolektivu, na razmere, ko ljudje prihajajo na delo in pričakujejo, da bo plačo pač zagotovila uprava podjetja. Težave so nas opozorile na vse tisto, čemur rečemo slaba samouprava."

Če bodo še naprej govorili o delavski zavesti samo na občnih zborih sindikata in bo na seminarje, ki so jih organizirali za poverjenike sindikalnih skupin, prihajalo tako malo povabljenih, če bodo o stabilizaciji govorili kot o eni izmed akcij, ki jih vsak dan organiziramo, potlej bodo morali še večkrat ponoviti letošnji avgustovski plačilni dan.

Emil Sovdat: „Vaš sindikat je o teh zadevah že govoril. Dolgo in obširno. Kaj ste sklenili? " Alojz Trobec: „Najprej smo skušali poiskati dobrega prodajalca, pa ga nismo našli."

Naj bo za danes dovolj. V prihodnje bodo o gospodarjenju in upravljanju v „Krasopremi" pisali tamkajšnji delavci – tudi na svoje plačilne kuverte.

JANEZ VOLJČ

IZ POGOVORA S TAJNIKOM OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V DOMŽALAH

Za stabilizacijo ni dopusta

MARJAN BOLHAR: »Doslej smo se na številnih sestankih na občini, v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih pogovarjali in dogovarjali, kaj bi bilo treba za stabilizacijo storiti. Odslej pa bomo, vsaj upam, govorili predvsem o rezultatih«

Marjan Bolhar je svojo pripoved o stabilizacijskih prizadevanjih v domžalski komuni začel z ugotovitvijo, ki naj bi bila hkrati tudi opozorilo:

Dejal je:

„Še se dogaja, da ponekod ločujemo akcijo za stabilizacijo od naših teženj za uveljavljanje delavske samouprave, čeprav vemo, da brez celotne ocene samoupravnih razmer in korenitih sprememb na tem področju, ki naj bi zagotovile množično dejavnost delavcev v samoupravi, ni možno dobro gospodariti. Res smo se v minulih mesecih, ko je prevladovalo dopustniško razpoloženje, začeli z vso resnostjo ukvarjati s stabilizacijo. So pa tudi pomanjkljivosti. Akcija kljub poprejšnjemu dogovoru ni bila usklajena, preveč je vsako vodstvo delalo zase, ni bilo dovolj skupnih prizadevanj vseh forumov in premalo smo zanjo zainteresirali delavce in občane. Marsikje je vsa zadeva ostala v političnem aktivu ali med tako imenovanimi vodilnimi tovariši; dogodilo se je celo, da so se o stabilizacijskih programih dogovarjali brez sindikatov. Dejstvo je, da so se sindikalne organizacije v podjetjih pozno vključile v to akcijo, še pozneje pa organizacije zveze socialistične mladine."

NISMO SE ŠE POSLOVILI OD STARIH NAVAD

Tudi tokrat se je izkazalo, da s forumskim načinom dela, ko nekaj ljudi odloča, sklepa in naroča, kaj naj ta ali ona organizacija dela in do kdaj naj kakšno delo opravi, ni mogoče zagotoviti množične akcije.

„V teh poletnih mesecih," je pripovedoval Marjan Bolhar, „smo se marsičesa naučili. Spoznali smo, da se še vedno premalo pogovarjamo z delavci, da delegatski sistem ni tako zaživel, kot terja ustava, da združeno delo še ni dobro samoupravno organizirano. Največ težav je prav v tistih podjetjih, kjer nekaj ljudi vedri in oblači v imenu delavcev. Kaj pomagajo zbori proizvajalcev, če pa so zgolj slabi informativni ‚sestanki, na katerih skušajo s starimi in obrabljenimi gesli pridobiti ljudi za uresničevanje programa, ki so ga sprejeli v nekakšni ilegali."

Slabosti, o katerih je govoril tovariš Bolhar, zasledimo v vseh naših občinah. V Domžalah pa so se resno soočili z njimi in, kot pravi tajnik občinskega sindikalnega sveta, uprli so se jim bolj odločno kot kdajkoli poprej.

BREZ ROKOV IN KONKRETNIH ZADOLŽITEV BOMO OSTALI TAM, KJER SMO BILI

„Pravimo, da se moramo v sindikatih tako organizirati, kot smo se dogovorili na lanskem kongresu v Celju. Doslej smo skoraj povsod, kjer obstajajo možnosti, ustanovili sindikalne skupine, izvolili poverjenike, delegate, in sindikalne konference, zdaj pa bi radi v tej novi organizacijski strukturi zagotovili tudi novo vsebino dela. Zato v našem občinskem sindikalnem svetu tako odločno zahtevamo, da morajo o vseh zdajšnjih težavah in slabostih v gospodarstvu spregovoriti predvsem delavci; sindikat naj te govore organizira, jih usmerja v iskanje najboljših rešitev in hkrati krepi samoupravljanje."

Tudi v Domžalah se dobro spominjajo naših dosedanjih stabilizacijskih programov in drugih akcij, s katerimi naj bi, kot smo rekli ozdravili naše gospodarstvo. Mnenje, da smo o vseh teh zadevah že velikokrat govorili, pa ni bilo pravega učinka, je tudi tamkaj doma.

„Drži," je dejal Marjan Bolhar, „sprejeli smo že marsikakšen delovni načrt, ki ga nismo uresničili, ker v njem ni bilo konkretnih zadolžitev in rokov, do kdaj in kdo naj uveljavi njegove zahteve. Tokrat pa z vso našo družbenopolitično veljavo zahtevamo, naj vsakdo sodeluje pri sprejemanju sklepov in uresničuje lastne odločitve; sleherna malomarnost pa mora biti kaznovana. Proučiti moramo, kako povečati izvoz, zagotoviti domače surovine, izboljšati kvaliteto izdelkov, omogočiti modernizacijo naše zastarele industrije, učinkovito poslovanje in večjo delovno storilnost; zmanjšati proizvodne stroške. Vse to je dolgoročni delovni program, ki terja trajno akcijo. Res pa je tudi, da s starimi metodami nikoli ne bomo uveljavili novih odnosov, ki naj bi zagotovili uspeh stabilizacijskih prizadevanj.

JANEZ VOLJČ

KAMNIK

NOVO VODSTVO SINDIKATOV

Na nedavni seji občinskega sindikalnega sveta Kamnik so delegati občinskih sindikatov izvolili novo vodstvo. Dosedanji predsednik občinskega sindikalnega sveta Janez Maleš je že pred časom zaprosil za razrešnico, saj je bil imenovan za člana izvršnega sveta kamniške občinske skupščine. Na predlog kadrovske komisije je bil za predsednika predlagan in kasneje izvoljen Franc Rems, kovinostrugar iz tovarne Titan. Tovariš Rems je bil v Kamniku aktiven družbenopolitični delavec, zlasti v mladinski organizaciji, svojo novo funkcijo bo opravljal neprofesionalno.

Za sekretarja občinskega sindikalnega sveta je bil izvoljen Slavko Šuštar do sedaj predsednik izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata v tekstilni tovarni Svilanit. Tovariš Šuštar, ki bo poklicno opravljal funkcijo sekretarja, je dolgoletni sindikalni aktivist.

Na plenarni seji kamniškega občinskega sindikalnega sveta so izvolili tudi člane predsedstva, ki šteje 13 članov. –t

VPRAŠANJE

Večkrat sem zasledil, da delovne organizacije v svojih odločbah izrecno navedejo, da „ugovor ne zadrži izvršitve odločbe". Zanima me, ali to drži v vseh primerih oziroma kdaj vloženi ugovor zadrži izvršitev odločbe in kdaj ne.

R. L. – LJUBLJANA

ODGOVOR:

Praviloma zahteva za preizkus zadrži izvršitev odločbe, kar pomeni, da se odločba ne izvede, dokler ne postane pravnomočna, torej dokler o zahtevi ne odloči pristojni organ upravljanja, seveda če je zahteva vložena, sicer pa ko poteče rok za njeno vložitev.

Rekli smo, praviloma delavčeva zahteva za varstvo zadrži izvršitev odločitve, kajti zakon določa tri primere, ko zahteva ne zadrži izvršitve odločitve, ko torej delavec sicer vloži zahtevo, in je o njej sicer dolžan organ upravljanja odločati, vendar mora delavec kljub temu ravnati takoj, kot to določa odločba. Ti primeri, ko zahteva ne zadrži izvršitve, so: ko odločba nalaga delavcu, da zaradi izjemnih razmer v temeljni organizaciji začasno dela na delovnem mestu, ki ne ustreza njegovi strokovni izobrazbi (na tako imenovanem nižjem delovnem mestu), ko je z odločbo delavec začasno odstranjen z delovnega mesta ali iz delovne organizacije (tako imenovani suspenz) in ko je delavcu naloženo delo prek polnega delovnega časa v primerih iz 1. in 2. točke člena 27 zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu. Ti primeri pa so elementarne in druge nesreče – potres, poplava, požar itd. – , ki zadenejo temeljno organizacijo, ali pa se takšna nesreča neposredno pričakuje, in kadar je nujno, da se začeto delo nadaljuje, ker bi sicer ustavitev ali prekinitev povzročila večjo materialno škodo ali ogrozila življenje in zdravje ljudi. Izjeme torej zakon točno določa, pravilo pa je, da zahteva zadrži izvršitev odločbe; ti primeri pa so bolj pogosti kot neštete izjeme.

M. – LIPUŽIČ

DE pravna posvetovalnica kupon

VINKO TRINKAUS

VELIKA STAVKA

V založbi ČZP Delavska enotnost lahko takoj dobite knjigo – delavski roman Vinka Trinkausa VELIKA STAVKA.

Knjiga je vezana v platno in opremljena s ščitnim ovitkom. Format je 15 x 22 cm, obsega pa 372 strani.

Cena za izvod knjige je 150 din.

Naročila pošljite na naslov: ČZP Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

KONJUNKTURA PEŠA TUDI NA ŠVEDSKEM

PRIPRAVLJENI NA TEŽAVE

Švedski se je le delno izpolnilo pričakovanje, da se bo mogla izogniti konjunkturni krizi, ki je prizadela druge industrijske države. Konjunkturni inštitut napoveduje za jesen občutno znižanje proizvodnje, polna skladišča neprodanega blaga, pičla naročila in naraščajoča brezposelnost. Vsekakor je nevarnost, da bi tudi Švedska zdrknila v globoko recesijo, kakršna je zajela druge industrijske države, mnogo manjša.

Konjunkturno pešanje je posamezne dejavnosti različno prizadelo. Z velikim težavami se ubadata lesno in gozdno gospodarstvo, katerih izvoz je močno upadel. Tako je bil izvoz žaganega lesa v maju manjši za 46 % v primerjavi z istim mesecem lani, izvoz papirja in lepenke se je znižal za 30 %, izvoz celuloze pa za 26 %. Tudi jeklarska industrija je bila primorana uvesti omejitve v proizvodnji ter se pripravlja na dolgotrajnejšo krizo, ker se kritično zmanjšujejo zlasti inozemska naročila. Izvoz komercialnih jeklarskih proizvodov je bil v maju za 37 % pod lanskoletno ravnjijo.

Popuščajoča konjunktura doslej ni pustila nobenih sledov na trgu delovne sile. Stopnja nezaposlenosti znaša 1,5 % in je celo nižja, kot je bila pred letom, Vendar tega podatka zaradi različnih obračunskih osnov ni mogoče zanesljivo uporabiti za primerjave z drugimi državami. Konjunkturni inštitut pa vendarle napoveduje za jesen porast števila nezaposlenih, ki naj bi spremlal omejitve v proizvodnji. Verjetno so novi, ostrejši predpisi, ki zadevajo odpuščanje delavcev, podjetja prisilili, da čimdlje odlašajo z dopusti, čeprav so bili obrati vsaj v letošnjih prvih mesecih s stroški obremenjeni tako, da bi bili delavci polno zaposleni in proizvodne zmogljivosti docela izkoriščene.

Tudi vlada in organi, ki uravnavajo tržišče delovne sile, si prizadevajo omiliti sproščanje delovnih mest, kar pa je med drugim povzročilo, da so podjetja morala plačati prispevek za uskladiščene, a neprodane proizvode ter še dodatek za nadaljnje usposabljanje ter prekvalifiakcijo delavcev v skladu s spremembami strukture proizvodnje. V celoti je za ukrepe, ki naj bi spodbudili konjunkturo, na voljo 8 milijard kron, s čimer naj bi zaposlili približno 200.000 oseb.

Zdi se, kot da so Švedi bolj ali manj pripravljeni na konjunkturno nazadovanje. Šele pozimi pa se bo pokazalo, kako daleč bo državo pot vodila v konjunkturno globel. Do pred nekaj tedni je v švedskem finančnem ministrstvu še vladal umirjeni optimizem, ki se je kasneje pokazal kot neutemeljen, ker kljub

melbrosin® propolis
novost iz zakladnice čebeljega panja
medex
LJUBLJANA

rekordnemu povečanju zaslužkov notranji trg ni mogel nadomestiti občutno nazadujočega inozemskega povpraševanja.

Letos Švedska nikakor ne more pričakovati, da bi proizvodnja kakorkoli narasla. Še zlasti slabe so perspektive tekstilne industrije, ki napoveduje za konec leta ogromne izgube in tudi likvidacijo številnih obratov za proizvodnjo preje, tkanin in oblačilne konfekcije. N. Ž.

BRITANSKI SINDIKATI ZA PROTEKCIONISTIČNO POLITIKO

MED SCILO IN KARIBDO

Trade Unions, britanski sindikati, še nadalje vztrajajo pri zahtevi, da je treba uvesti „selektiven" nadzor nad uvozom. Teza britanskih sindikatov je, da je samo z omejevanjem nakupa blaga v tujini mogoče rešiti propada nekatere sektorje britanske industrije. Številne industrijske dejavnosti so že dlje v krizi, ker njihove cene niso konkurenčne v primerjavi s cenami inozemskih proizvajalcev.

Sindikati bolj ali manj odkrito obtožujejo države, kot so Japonska, Poljska in Sovjetska zveze, da se poslužujejo dumpinga pri prodaji nekaterih trajnih potrošnih dobrin, kot so na primer avtomobili. V nekaterih drugih sektorjih, kot je denimo tekstilni, ugotavljajo, da je uvoz, ki prihaja z Daljnega vzhoda, konkurenčen zaradi nižjih stroškov dela, ki jih sploh ni mogoče primerjati s tistimi, ki obremenjujejo britansko tekstilno industrijo. V tem boju so številni industrijski operativci in tudi sindikalni vodje na isti strani barikade in jih podpira predvsem levica laburistične stranke.

Pred nedavnim se je delegacija predstavnikov Trade Unionov sestala s predstavniki vlade, med katerimi je bil tudi državni sekretar za industrijo in trgovino Shore, pri čemer so sindikalisti vladnim predstavnikom izročili dokument s protesti proti dumpinškemu uvozu potrošnih in drugih dobrin, predvsem pa tekstilnih proizvodov in avtomobilov ter električnih aparatov, med katerimi so še zlasti televizorji in radijski sprejemniki.

Vlada te proteste sicer upošteva, vendar pa nič ne ukrene, ker se zaveda nevarnosti osamitve Velike Britanije glede na druge države, ki so pomembne svetovne izvoznice. Obstaja upravičena bojazen, da bi prizadete države, če bi omejili uvoz njihovega blaga v Veliko Britanijo, odgovorile prav tako z uvoznimi omejitvami in bi utegnilo priti tudi do stopnjevanja umetnih uvoznih pregrad. Britanska vlada tudi noče dražiti upnikov, ki bi ji utegnili odtegniti pomoč, če bi se Velika Britanija kakorkoli zaprla za uvoz tujega blaga. Treba je vedeti, da se je Velika Britanija zadolžila za nekaj milijard dolarjev ter da računa z nadaljnjo pomočjo z mednarodnih trgov in iz osrednjih svetovnih bank, ker je prej najeta posojila že porabila.

V takšnih razmerah si Velika Britanija ne more privoščiti drezanja v sršenje gnezdo, ne sme se zameriti upnikom iz ZR Nemčije in ZDA, to je iz držav, ki se na trgovinskem področju zavzamejo za odprtost in liberalizem, če izvzamemo ZDA, kjer obstajajo izolacionalistične težnje in tudi primeri protekcionizma. Velja tudi poudariti, da je Wilson svojim partnerjem iz EGS obljubil, da se bo Velika Britanija zavzemala za evropsko združevanje. Prav zdaj, ko so se britanski volivci na referendumu izrekli za pridružitev k Evropi, bi bilo zares protislovno, če bi se Velika Britanija zatekala k protekcionističnim ukrepom. N. Ž.

VRTIMO GLOBUS MAROKO:

Najhujša nadloga: nezaposlenost

Visoka stopnja rodnosti (32 promil) je v Maroku nedvomno omejila sicer pozitivni učinek gospodarske ekspanije. Življenjska raven v deželi je izjemno nizka: dohodek na prebivalca ne presega 200 dolarjev letno, pri 90 % ali 14 milijonih Maročanov pa dohodek na prebivalca celo ni višji kot 100 dolarjev. Le manjšina zemljiških posestnikov, podjetnikov, tehnikov in drugih „privilegiranih" poklicnih profilov je deležna življenskih razmer, ki jih lahko primerjamo z evropskimi.

Najhujša socialna nadloga v Maroku je nezaposlenost. Sodijo, da znaša stopnja nezaposlenosti v mestnih naseljih od 20 % do 30 % razpoložljive delovne sile, na podeželju pa celo do 40 %. Če upoštevamo tudi skrito nezaposlenost oziroma le delno zaposlenost, ugotovimo, da je malodane polovica Maročanov brez zaposlitve. Tako ni čudno, da je migracija maroške delovne sile zlasti v države EGS in v druge arabske države občutna. Samo v Franciji je zaposlenih približno 300.000 maroških delavcev.

Možnosti izboljšanja življenjskih razmer so, gledano tudi dolgoročno, skrajno nespodbudne. Kot ocenjujejo, bi utegnil Maroko doseči dohodek 500 dolarjev na prebivalca šele v letu 2014. Alžir naj bi tak dohodek na prebivalca dosegel v letu 1981. Tunizija pa v letu 1990.

Usodna za Maroko je nepismenost, saj je kar 76 % prebivalcev nepismenih. Kljub temu petletni razvojni načrt, ki je v teku, ne predvideva nobenih ukrepov za boj proti nepismenosti, nobenih prizadevanj, da bi se razširilo omrežje šol. Šolski sistem – tako kot tedaj, ko je bila dežela še francoski protektorat – ne vzgaja množic, ampak je njegov cilj izbor elite.

Pomanjkanje šolske oziroma vzgojno-izobraževalne politike je še posebno opazno, ker v Maroku prevladujejo mlade generacije. Kar 72 % prebivalcev je mlajših kot 30 let, 56 % pa mlajših kot 20 let. Največja neznanka za prihodnost dežele je podeželski svet. Kar 75 % prevalstva živi na podeželju; kmetijstvo, živinoreja, ribištvo in različni primarni viri preživljanjo 65 % aktivnega prebivalstva. Če je delež kmetijske proizvodnje v doseženem narodnem bruto proizvodu s 30 % razmeroma nizek, je pa, po drugi strani, dokaj visoka udeležba kmetijstva v maroški zunnjetrgovinski bilanci (saj znaša kakih 50 %).

Dualizem, ki ga označujeta sodobna in tradicionalna civilizacija, je prisoten tudi na podeželju. Po eni strani so v deželi vzorna posestva, ki zavzamejo površino kakih milijon hektarjev, le-ta obdelujejo oziroma vodijo večidel Evropejci, po drugi strani pa prevladujejo drobni posestniki, ki pridelujejo kmetijske artikle zvečine le zase. Ti živijo in delajo na preostalih 6 milijonov obdelovalne zemlje.

Veleposestniki imajo v lasti le sedmino obdelovalnih zemljišč, vendar pa prispevajo četrtino skupne kmetijske proizvodnje ter obvladajo kakih 80 % proizvodnje vina in agrumov ter približno 70 % proizvodnje povrtnin. Mali posestniki se ukvarjajo večinoma s poljedelstvom: gojijo v prvi vrsti žita, ki pa jih mora Maroko za prehrano prebivalstva večinoma uvažati.

Maroška vlada si prizadeva razširiti namakane površine, da bi tako zvišala kmetijsko proizvodnjo. In res je dosegla, da je bilo od osamosvojitve dežele pa do leta 1973 urejeno namakanje na 671.000 ha. Obsežne naložbe v kmetijstvu so predvidene v petletnem načrtu, ki je v teku. Osredni problem kmetijstva pa je prej ko slej bolj ali manj fevdalna zemljiško-lastniška ureditev.

Vlada si je sicer prizadevala za zemljiško reformo. V letu 1965 je ustanovila sklad za reformo in je spodbujala delitev zemlje med male kmete. Toda poprečno so v prvih letih razdelili le po 5.000 ha zemlje med kakih 500 družin letno. Delitev zemljišč so nato pospešili, tako da so v letu 1971 razdelili 50.000 ha. Toda doslej je reforma „osrečila" le kakih 25.000 maroških družin, kar pa je kapljica v morje velikih in žgočih potreb.

Podeželski svet, ki ga sestavlja predvsem berberski živelj, je skrajno neprosvetljen in zato nedovzeten za kakršnekoli spremembe. Ne uvidi še potreb po rušenju tradicionalnih struktur in družinske hierarhije, ki ohranja podložno večino prebivalstva. N. Ž.

SPREMEMBE V NIGERIJI OGROŽAJO BRITANSKE INTERESE

ZASKRBLJENOST V ANGLIJI

Nedavni državni udar v Nigeriji, ki je napravil konec vojaški diktaturi generala Gowona, „prijatelja Velike Britanije," so v Londonu komentirali s kratkim vzklikom „zbogom Afrika", toliko bolj, ker je ta dogodek sovpadel s še nekaterimi drugimi, za Britanijo bridkimi dogajanji, kot je na primer odločitev British Steel Corporation, da bo kupila krom v Južni Afriki, ali potek vseafriške konference, ki je tudi zadal trde udarce že tako bornim ostankom britanske navzočnosti v Afriki.

Državni udar v Nigeriji je v Londonu zbudil strah in zaskrbljenost zavoljo možnih političnih in gospodarskih posledic. Nigerija je veljala kot ena najbolj stabilnih držav z razmeroma prosvetljeno vojaško diktaturo in umirjenim vodstvom. General Gowon je bil kot stari prijatelj Britanije pripravljen sodelovati z Londonom ne le na področju gospodarskega razvoja dežele, temveč tudi pri diplomatskih pobudah. Nigerijska vlada je pod vodstvom Gowona gojila politiko odprtosti za tuje naložbe in je ob različnih priložnostih tudi proglašala prozahodno usmerjenost, ki jo je London kajpada podpiral, tako kot je pred časom podpiral tudi britansko usmerjeni vodilni razred v boju proti vojščakom Biafre.

Nigerijo presojajo v Londonu kot veliko in pomembno državo, bogato z nafto in tudi drugimi naravnimi bogastvi. Sporazum med Londonom in Lagosom je Britaniji jamčil malone prednostni položaj. Tako so denimo dohodki od taks, ki jih pobira država pri prodaji nafte, skoraj v celoti naloženi v londonskih in drugih britanskih bankah. Sodijo, da je od vseh naftnih držav, vključno z bližnje vzhodnimi, največji porast dohodkov od nafte dosegla prav Nigerija. Nekateri bančniki ocenjujejo nigerijske naložbe v londonskih bankah na poldrugo milijardo do dveh milijard dolarjev. To je prava pravcata mana, ki pada izpod neba in umetno dviga vrednost britanskega funta in spodbudno vpliva na britanske valutne rezerve. Odtek teh rezerv iz Londona bi pomenil pravcati polom, zato so posledice državnega udara in nova politična linija v Nigeriji zelo pomembne za Britanijo. Te ugotovitve pa veljajo tudi za podjetja in najpomembnejše industrijske družbe združenega kraljestva, ki so v Nigeriji investirale precej denarja in so dosegle predvsem v živilskem sektorju izrazito ekspanzijo. Za britanske industrijce končno pomeni Nigerija pomemben in hvaležen trg, če upoštevamo, da se je uvoz blaga iz združenega kraljestva v Nigerijo v letu 1974 v primerjavi z letom 1970 povečal od 114 milijonov na 222 milijonov funtov.

Velika Britanija presoja dogajanja v Nigeriji z zaskrbljenostjo tudi zato, ker se v drugih delih črnega kontinenta širijo protibritanske težnje. Še je na dnevnem redu vprašanje rasistične Južne Rodezije, ki pa ji je otežkočen položaj zaradi dekolonizacije Mozambika in Angole, čeprav le-to zavira državljanska vojna v nekdanjih portugalskih kolonijah. Proces dekolonizacije, ki ga je po vztrajnih poizkusih nekaterih elementov, da bi tam ohranili svoj položaj, s tolikšno lahkotnostjo začela Lizbona, ustvarja negotovo in napeto vzdušje. Neposreden spopad interesov velesil, ki upajo, da se bodo okoristile z zmedo v nekdanjih portugalskih kolonijah, bo najverjetneje osnovna tema razprav na vseafriški koferenci. Maršal Amin je že vnovič obtožil velesile, da skušajo ohraniti belo kolonizacijo tako kot v Južni Rodeziji in je tudi napovedal možnost vojaške invazije. Mnogi voditelji afriških držav tudi menijo, da bi London moral sprem eniti svoj odnos do Južne Afrike, s čimer bi nedvomno pospešili konec apartheida. N. Ž.

● KNJIGA ZA VSAKO KNJIŽNICO

Zvonko Štaubringer

TITO – DRŽAVLJAN SVETA

Pri založbi ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, lahko naročite knjigo Zvonka Štaubringerja

TITO — DRŽAVLJAN SVETA

Avtor knjige opisuje 30 let dolgo pot predsednika Tita, da bi pokazal in dokazal človeštvu, kako se je vendar le možno izogniti novi katastrofi. Na tej poti se je predsednik Tito srečaval z mnogimi uglednimi državniki, politiki, kulturnimi, družbenimi delavci, pa tudi s preprostimi ljudmi.

Knjigo je izdala ČZP Delavska enotnost v sodelovanju z NIP Radnička štampa iz Beograda.

Knjiga je vezana v platno, opremljena s ščitnim ovitkom, tiskana na finem brezlesnem papirju. V knjigi je 16 strani ilustracij na umetniškem papirju. Format knjige je 17 × 24 cm, obsega pa 258 strani.

Cena za izvod knjige je 150 din.

Naročila pošljite na naslov: ČZP Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

OŽIVLJENI TURIZEM

Upočasnitev mednarodnega turističnega prometa, ki se je začela v letu 1973 in se še izraziteje nadaljevala lani, je prvič v povojnem obdobju povzročila nazadovanje turističnih gibanj v primerjavi s prejšnjimi leti. Tako ugotavlja OCSE v svojem nedavno objavljenem poročilu.

Poslabšanje mednarodne gospodarske konjunkture zavoljo energetske krize, znižanje kupne moči prebivalstva, zvišanje transportnih stroškov in še predvsem tarif v letalskem prometu, razvrednotenje nekaterih valut in poslabšanje menjalnih tečajev za nekatere pomembne države, iz katerih v velikem številu prihajajo turisti in, naposled, psihološke reakcije potencialne turistične klientale na omenjena negativna gibanja so med temeljnimi vzroki zmanjšanja mednarodnega turističnega prometa.

Medtem ko je bil dotok turistov v letu 1973 kljub vsemu za 4 % večji kot leto prej, se je lani zmanjšal za poprečno 7 %. Nasprotno pa so potovanja prebivalcev iz južnoevropskih držav v tujino zaznamovala blažji padec, namreč za poprečno 4 %.

Lani se je prvič zmanjšal dotok ameriških turistov v evropske turistične države. V celoti je število potnikov, ki so jih lani pripeljala letala na severnoatlantskih linijah, v primerjavi z letom 1973 nazadovalo za 9 %, tako da se je znižalo pod raven, doseženo v letu 1972. Charterski promet je zabeležil najobčutnejši padec (za 17 %). Še zlasti občutno se je skrčil medevropski zračni promet, saj je število potnikov naraslo le za 3 % v primerjavi s prejšnjim letom.

Neugoden gospodarski položaj je v letošnjih prvih mesecih, kot kaže, v manjši meri vplival na razvoj turizma kot lani. Povpraševanje po potovanjih v tujino se je v nekaterih državah očitno spet povečalo. Po drugi strani pa velja ugotoviti, da se še nadalje ugodno razvija nacionalni turizem.

Položaj je bil v letošnjih prvih petih mesecih dokaj ugodnejši, če ga presojamo s stališča mejnih prehodov, števila registriranih turistov ali njihovih nočitev. V evropskih državah, ki so članice OCSE, se je število prihodov tujih turistov gibalo takole: V Nizozemski je naraslo za 19 %, v Avstriji za 16 %, Jugoslaviji za 10 % in v ZR Nemčiji za približno 3 %. Prihodi inozemskih turistov na mejnih prehodih so se v prvih petih mesecih v Jugoslaviji zvišali za 28 %, na Finskem za 23 %, v Franciji za 21 %, na Nizozemskem za 18 %, Danskem za 16 %, v Veliki britaniji za 13,%, Avstriji za 12 %, ZR Nemčiji za 4 % in Švici za 2 %. Kar zadeva Italijo, poročilo ne navaja niti ugodnih niti neugodnih sprememb. Razmere v italijanskem turizmu se sicer izboljšujejo, vendar pa so še vedno pod vtisom lanske slabe sezone. V letu 1974 so se namreč v Italiji prihodi inozemskih turistov zmanjšali za 19 %, število njihovih nočitev pa je nazadovalo za 4 %. N. Ž.

OD NAŠEGA DOPISNIKA

PREBUJENJE IZ DREMAVOSTI

V kratkem bo izšla knjiga „30 let socialistične Jugoslavije“, katere avtor je Vidoje Žarković, član predsedstva SFRJ. Med temami, ki jih avtor obravnava v tej svoji knjigi, vsekakor vzbujajo posebno zanimanje kazalci razvoja in rasti delavskega razreda v Črni gori. „Socialistična graditev in nagla industrializacija sta razbili podedovano socialno strukturo ter omogočili nastanek drugačne in kvalitetno povsem nove ekonomsko-socialne strukture prebivalstva,“ poudarja Vidoje Žarković in to svojo trditev ponazarja s številnimi podatki.

Tako se je bistveno spremenila udeležba vaškega prebivalstva v celotnem številu prebivalstva – od 80 % v letu 1939 na približno 33 % v letošnjem letu. To priča o nagli gospodarski rasti Črne gore ter o njenem prebujanju iz dolgoletne dremavice in životarjenja v bedi, ob skromno razvitem kmetijstvu in živinoreji. Kar je bilo delavstva v predvojnem obdobju, je bilo zaposleno v glavnem v drobni obrti ter v prvih začetkih tobačne in lesne industrije.

Dandanes pa je v družbenem sektorju gospodarstva Črne gore zaposlenih blizu 100.000 prebivalcev. Skoraj vsak tretji zaposleni dela v eni od 18. panog industrije, ki dajejo pretežni del črnogorskega dohodka. Prav tako je značilno, da sta dve tretjini vseh zaposlenih v materialni proizvodnji. Pa tudi kvalifikacijska struktura zaposlenih je dokaj ugodna, kar je posledica ekspanzije šolstva v zadnjih letih. Od vseh zaposlenih ima 11 % višjo ali visoko izobrazbo, s srednjo šolo pa je 16 % vseh zaposlenih, več kot vsak tretji delavec ima kvalifikacijo ali visoko kvalifikacijo, število tistih z nižjo šolsko izobrazbo pa se je zmanjšalo na borih 7 %.

J. S.

Letos v Zrenjanin

V prvi polovici septembra bo v Zrenjanin odpotovala 40-članska delegacija kamniških sindikalnih delavcev, ki se bo udeležila „Karavane delavske solidarnosti“. V Zrenjanin bodo dopotovali tudi predstavniki sindikatov iz Slavonske Požege, Travnika, Strumice, Kotorja, Gornjega Milanovca in Peči, ki že osem let uspešno sodelujejo.

Vsi sindikalni sveti organizirajo vsako leto „Karavano delavske solidarnosti“, na kateri se zberejo člani sindikata iz vseh republik in pokrajin. Vsako leto je srečanje v drugem kraju in letos se prvi krog srečanj izteče. Srečanja so bolj manifestativnega značaja, udeleženci si ogledajo gospodarske organizacije in kulturne zanimivosti krajev, hkrati pa sindikalni delavci izmenjajo izkušnje o svojem delu v sindikalnih organizacijah in v samoupravnih organih.

Sindikalno sodelovanje se je pred dvema letoma še okrepilo na drugih področjih, saj so se občine vseh osmih mest pobratile. Na nedavnem sestanku predstavnikov vseh sodelujočih občinskih sindikalnih svetov so se dogovorili, da bodo sodelovanje usmerili v delovna srečanja aktivistov po posameznih področjih. Tako naj bi se srečali prosvetni delavci, organizatorji športne rekreacije, delegati v samoupravnih interesnih skupnostih in drugi.

Letošnje srečanje sindikalnih aktivistov bo trajalo od 10. do 13. septembra.

–T

Bo dovolj denarja?

Po novi uredbi o potrošniških kreditih, ki jo je ZIS že sprejel, se udeležba za najemanje kreditov zmanjšuje s 30 % na 20 % za vse proizvode, razen za pohištvo. Do pohištva bo možno priti še po lažji poti: kupci bodo polagali le 15 % gotovine. In še ena novost: doslej so lahko kupci na kredit nabavljali proizvode, katerih vrednost je bila večja od 1.000 dinarjev, sedaj se ta meja zmanjšuje na 500 dinarjev. Ta sprememba bo zadovoljila predvsem proizvajalce konfekcije in obutve, ki jih je prejšnja uredba prizadela.

Banke bodo v skladu s samoupravnim dogovorom odobravale potrošniške kredite v vsaj državi pod enakimi pogoji. Toda, ali bo dovolj sredstev za kreditiranje občanov? Čeprav je bilo doslej odobrenih več sredstev, kot je bilo v načrtu, niso predvidene nikakršne omejitve.

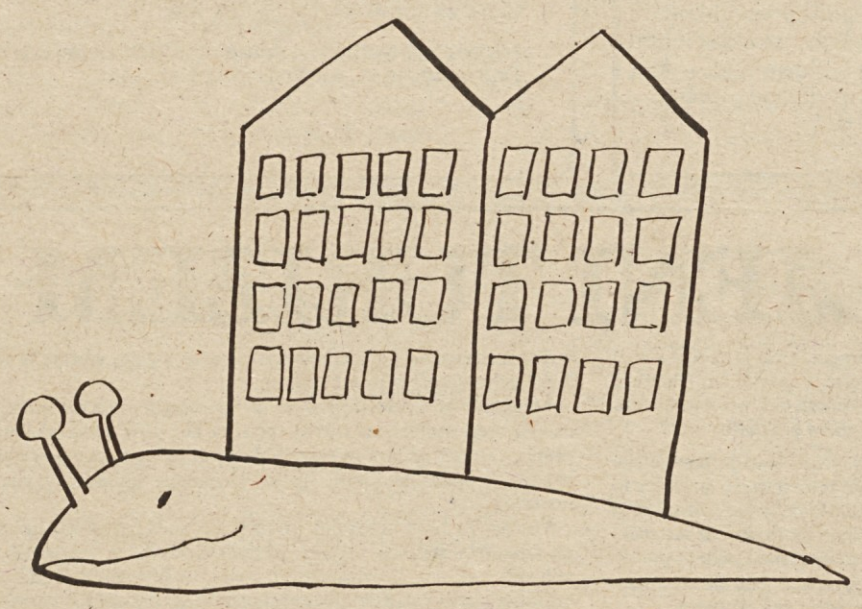

Delavska stanovanja A. Novak

V KROGU ŽELJA IN MOŽNOSTI

Napovedi, da se utegne nadaljevati ugodna rast proizvodnje iz začetka leta tudi v prihodnjih letošnjih mesecih, se niso izpolnile. Čeprav dosegamo razmeroma zadovoljive mesečne stopnje skupne rasti, intenzivnost industrijske proizvodnje postopno peša. Primerjave z lanskimi gibanji to nedvomno potrjujejo.

Od letošnjega marca dalje industrijska proizvodnja v državi zaznamuje iz meseca v mesec nižjo rast, tako denimo v marcu glede na februar za 0,8 %, v aprilu za 1,6 %, maju za 1,7 % ter juniju za 0,5 % nižjo rast v primerjavi s prejšnjimi meseci. Verjetno pa se bodo te težnje nadaljevale tudi v avgustu in bržčas še v naslednjih mesecih leta.

Značilno za jugoslovansko industrijsko proizvodnjo v zadnjih letih je, da v začetku leta narašča, nakar se v kasnejših mesecih spet vrne na raven, ki jo je dosegla v začetku leta. Takšna gibanja se praviloma ponavljajo že več let in so se ponovila tudi lani, le da je do stopnjevanja rasti proizvodnje prišlo nekoliko prej kot v prejšnjih letih. Letos pa je v teh gibanjih nastala skrb zbujajoča sprememba. Če je bila namreč za obdobje od marca do septembra v minulih letih značilna „rast nič“, se letos v tem obdobju dogaja, da rast industrijske proizvodnje stanovitno nazaduje. Če nadalje za obdobje od septembra 1974 do februarja 1975 lahko rečemo, da je bilo eno najbolj dinamičnih v zadnjih nekaj letih, je obenem možno ugotoviti, da je zniževanje industrijske rasti vse od letošnjega marca naprej bolj intenzivno in tudi dolgotrajnejše, kot pa je bilo v vseh zadnjih sedmih letih. Zato je možno, da bo industrijska proizvodnja po petih ali šestih mesecih ugodne rasti (september 1974 – februar 1975) glede na dolgotrajno pešanje v letošnjem avgustu najverjetneje nazadovala do ravni, kakršno je dosegla v začetku lanskega septembra. To bi bil nedvomno edinstven primer v gibanju industrijske proizvodnje v zadnjih nekaj letih.

Vse kaže, da bodo letošnja umirjena gibanja ob znatno bolj uravnovešenih razmerjih med ponudbo in povpraševanjem – ker slednje nazaduje, peša proizvodnja, obenem pa rastejo zaloge blaga – pripomogla, da bo industrijska proizvodnja letos bržčas zabeležila najnižjo rast v zadnjih petih letih. Po oceni naj bi znašala 6 do 7 %, približno toliko kot leta 1973, medtem ko je v letih 1971 in 1974 znašala dobrih 10 % in v letu 1972 7,7 %.

Če izvzamemo negativne posledice nazadovanja kupne moči prebivalstva, kot so nižja rast industrijseke proizvodnje in vse bolj naraščajoče zaloge neprodanega blaga, bi s ponudbo bolj usklajeno povpraševanje moralo zbujati zadovoljstvo. Vendar pa tega zadovoljstva ni, ker so prejšnje inflatorne vplive zdaj zamenjali recesijski pojavi, kot so zaradi visokih zalog industrijskih izdelkov porušeni tokovi reprodukcije, splošno naraščanje nelikvidnosti, skrb zbujajoča rast nezaposlenosti kljub intenzivnemu zaposlovanju itd.

Letos se prvič srečujemo tudi s povsem novim pojavom, ki mu bo treba v stabilizacijskih prizadevanjih posvetiti posebno pozornost. Gre za nezadržno naraščanje zalog materiala za reprodukcijo ter za dejstvo, da nemajhna investicijska poraba očitno ni spodbujala proizvodnje s silo, ki smo ji jo pripisovali, tem manj, ker je znaten del novo nabavljene investicijske opreme prišel iz uvoza. Zato ni čudno, da bi bilo pričakovanih spodbud z investicijskega področja, ki bi mogle izdatneje vplivati na rast industrijske proizvodnje.

Še ena sprememba označuje letošnja gospodarska dogajanja pri nas. Kljub visoki nominalni rasti osebnih dohodkov in prejemkov se izdatki prebivalstva za blago zmanjšujejo, hkrati pa se povečuje obseg privarčevanih sredstev. To pa ni le tipično jugoslovanski, marveč splošno evropski in celo svetovni pojav, da se namreč v času, ko bi industrijska proizvodnja zavoljo dekonjunkture potrebovala impulzov tudi in še zlasti od pričakovane oživitve osebne porabe, se krepijo hranilne vloge.

NANDE ŽUŽEK

KAKO IZGUBLJAMO DEVIZE

Kaže, da je penzionskemu turizmu odzvonilo. Samo v nekaj letih se je število penzionskih turistov zmanjšalo skoraj za polovico, medtem ko ima v Jugoslaviji še vedno kakih 90 % turističnih ponudb penzionski značaj.

Vse resnejše ocene govorijo, da je prihodnost turizma v veliki meri v razvijanju izvenpenzionskh oblik letovanja, kar pomeni, da bi morali nuditi gostu prenočišče in zajtrk, kdaj, vrsto in čas glavnega obroka pa prepustiti njemu.

Švedski list Expressen je te dni obvestil svoje bralce, da je poprečna cena steklenice namiznega vina (0,71) v Španiji 1,26 švedske krone, v Grčiji 1,54, v Italiji 5,04, v Jugoslaviji pa celo 6,26 krone. Podobno je s steklenico piva (0,3 l), ki stane v Španiji 0,42, v Jugoslaviji pa 1,62 krone.

Zaradi petkrat višjih cen v restavracijah kupuje na tisoče turistov coca-colo v samopostrežnih trgovinah, kjer stane 2 din, v restavraciji pa 10 do 15 din. Rezultat tega je, da mnogo blaga prodajamo po zares nizkih cenah v samopostrežnih trgovinah, namesto po dostopnih gostinskih cenah. Računica je jasna: po eni strani odbijamo gosta, po drugi strani pa na ta način izgubljamo ogromno deviz.

Na ta problem so te dni opozorili gospodarska zbornica Hrvaške, VUS in „Slobodna Dalmacija“.

ZAKAJ NESREČE NA PROGAH

Vse kaže, da težka železniška nesreča avgusta lani v Zagrebu ni bila zadosten opomin, da je treba na železnici bolje poskrbeti za varstvo potnikov. Nesreče so še naprej zelo pogoste, so pa posledica nespoštovanja zelo jasnih predpisov. Vzroke nesreč je treba v 30 % primerov iskati v malomarnosti in nedisciplini, v 18 % primerov nastajajo nesreče zato, ker delovna sredstva niso brezhibna, v 52 % primerov pa pravih vzrokov ne ugotovijo. Vsi ukrepi, vsa prizadevanja za modernizacijo železnic niso dali pričakovanih rezultatov, ker je kontrola na železnici neučinkovita, ker so kriteriji kazni v TOZD železnic neizenačeni in ker se posamezniki skrivajo za samoupravnimi pravicami in ostanejo največkrat nekaznovani kljub težjim kršitvam delovnih dolžnosti.

Zadnje nesreče na naših progah zahtevajo energične in učinkovite ukrepe organov samoupravljanja ŽŽTP, ena najnujnejših nalog pa je uvedba stalne in učinkovite kontrole nad prometom. Nujno je tudi boljše nagrajevanje po delu, šolanje kadrov in modernizacija tistih zmogljivosti, ki povečujejo varnost na progah. Kljub pomembnim naložbam naša železnica v modernizaciji zamuja, varnost pa je še naprej v rokah človeka.

ODSLEJ PO »SINDIKALNI LISTI«

Svet zveze sindikatov Jugoslavije je sprejel „sindikalno listo“, ki ureja delitev v breme materialnih stroškov in skupne porabe v delovnih organizacijah. Republiški sindikalni sveti so s sindikalno listo v celoti soglašali. „Lista“ bo sestavni del že podpisanega družbenega dogovora o pogojih pridobivanja in delitve dohodka in osebnih dohodkov, elemente dogovora in „liste“ pa je treba vgraditi v vse samoupravne sporazume s tega področja, in to do konca leta.

Praksa je potrdila, da je bilo to veliko področje porabe pogosto vzrok socialnih razlik. Delovni kolektivi so ta vprašanja urejali po svoji presoji – posebno, ko je šlo za regrese za letni dopust, odpravnine ob odhodu v pokoj, nadomestila stroškov za službena potovanja in drugo. Jasno je, da bo „lista“ nekatere oškodovala, prav tako pa je jasno, da bo precej večje število zaposlenih razveselila.

Ob tem zastavlja vprašanje, kaj se bo zgodilo, če kdo v svoje sporazume ne bo vgradil elementov „liste“. Odgovor je jasen: takšnih sporazumov sindikati ne bodo podpisovali in jih tudi ne bo mogoče uveljaviti.

te dni so rekli

ANDREJ MARINC, predsednik republiškega IS, v razgovoru z novinarji Tanjuga:

Plačilni primanjkljaj Jugoslavije je zagotovo eno izmed osnovnih vprašanj v vsej naši aktivnosti. Delež, ki ga ima pri tem Slovenija, je precejšen in mi se tega resno zavedamo. Organizirano si prizadevamo, da sedanje stanje spremenimo. Morám pa reči, da je nekaj poenostavljenj, da ne rečem celo podtikanj slovenskim deželam pri primanjkljaju plačilne bilance. Napravljene so nekakšne bilance po republikah, pri čemer niso upoštevane nekatere specifičnosti, med drugim tudi to, da se ne upošteva, da ima Slovenija precej razvito trgovino, ki uvaža tudi za potrebe Jugoslavije. Tudi sicer pri teh „ocenah“, niso upoštevani še drugi raznoliki trgovinski tokovi znotraj jugoslovanskega tržišča. Del uvoženih reprodukcijskih materialov je namenjen za izvozno proizvodnjo Slovenije, ki je zastopana z 19 odstotki v celotnem jugoslovanskem izvozu. Slovenska industrija daje jugoslovanskemu trgu precejšen del proizvodov, ki bi jih sicer morali uvažati, kar bi dodatno poslabšalo plačilno bilanco. V teh analizah tudi niso upoštevani kreditni aranžmaji, ki vsekakor po svoje vplivajo na stanje v plačilni bilanci. Zdi se mi, da se pri ocenjevanju stanja v plačilni bilanci ne smemo enostransko ustaviti samo pri blagovnih tokovih, ampak moramo upoštevati tudi vse denarne tokove.

Dr. BERISLAV ŠEFER, podpredsednik ZIS, sodelavcu „Tanjuga“:

Menim, da je pobuda „Borova“ za znižanje cen upravičena in da zasluži popolno družbeno podporo. Gospodarske razmere so danes pri nas in v svetu takšne, da je potrebno proučiti tako rekoč vse cene. Ni več mogoče zagovarjati tega, da s pomočjo cen pokrivamo neracionalne sestavine proizvodnje, nerealne in neracionalne gospodarske in razvojne programe, pretirano obremenjevanje gospodarstva z različnimi negospodarskimi izdatki na številnih gospodarskih področjih. S tega stališča bi morali vsi proizvajalci proučiti svoje cene, proizvodne stroške, svoj odnos do trgovine in obveznosti do družbenopolitičnih in interesnih skupnosti.

BOGOSLAV NEDELJKOVIČ, predsednik pokrajinskega IS Kosova, v razgovoru za list Komunist:

Imamo velikansko rudno bogastvo, ugodne naravne razmere za razvoj kmetijstva, veliko delovne sile, solidno materialno-kadrovsko osnovo, infrastrukturo in druge potrebne zmogljivosti.

Prvi in poglavitni cilj prihodnjega desetletnega pa tudi petletnega načrta je zmanjševanje relativnih razlik v ravni razvitosti pokrajine v primerjavi s poprečjem v državi. Da bi to dosegli, smo predvidevali za 50 do 60 odstotkov hitrejšo dinamiko gospodarske rasti v pokrajini od poprečne jugoslovanske. Z rastjo družbenega proizvoda za 10,5 do 11,5 odstotka bomo v pokrajini v prihodnjih 10 letih povečali sedanji obseg materialne proizvodnje za 3,5-krat in tako dosegli družbeni proizvod na prebivalca v višini 20.180 dinarjev ali 42 odstotka od poprečja v državi.

Industrija kot os gospodarskega razvoja bo najhitreje rasla: letno po 14 odstotkov, tako da bo zaposlila kakih 50.000 novih delavcev. Naj omenim samo nekatere največje objekte. Nove zmogljivosti termoelektrarn bodo večje za 1.600 megavatov, ki jim je treba dodati še hidroelektrarni Žur in Gazivode z več kot 300 megavati. Hkrati bo naraščala tudi proizvodnja surovega lignita, barvnih kovin, rafiniranega svinca in elektrolitskega cinka kot tudi nekaterih redkih kovin.

Kaj je stabilizacija

Tovarišica Nežka Vrhovnik, vzgojiteljica v otroškem vrtcu „Naša samouprava“, je nedavno tega našla v „Ljudski knjižnici“ droban zvežček, v katerem sta Vanja Rupnik in Budimir Nešić, sodelavca beograjskega inštituta za psihologijo, objavila nekaj odgovorov otrok na vprašanja iz testa, s pomočjo katerega naj bi izmerili otroško inteligenco. Tamkaj zapisana mnenja o otroškem pojmovanju sveta so teto Vrhovnikovo spodbudila, da se je tudi sama lotila psihološkega testiranja svojih varovancev.

Najprej je otrokom prebrala nekaj najbolj zanimivih odgovorov iz omenjene knjižice. Med drugim:

O GLAVI: „Vse kar ima kapo, je glava“. „Glava je glavna stvar, iz nje dobivamo pamet“. „Z glavo si vse zapomniš in ti potem ni treba nič spraševati“. „Ko si na morju, ti glava plava na vodi. Če jo hočeš polepšati, si zavežeš kravato“. ČEMU POTREBUJEMO GLAVO? „Da z njo kimamo“. „Da v njo tlačiš zdravila“. „Da jo daš na blazino, ko spiš“. KAJ JE DRŽAVA? „Država je, ko nas nekaj peljejo na kakšno zborovanje in se lepo oblečemo, ker moramo biti lepi za državo“. TO IN ONO O KAVI. „Kava je hrana za velike; če jo pijejo otroci, jim zrase rep“. „Kavo si največkrat izmišljajo gostje, ki kar naprej prihajajo in si izmišljajo razne štose“. NEKAJ BESED O REVŠČINI. „Revščina je, ko ti ostriježejo lase in te nimajo za kaj vleči“. „Revščina je, ko so se kopali brez gat“. PISMO. „To je zalepljen papir, ki ima zadaj šlic, v njem smo vsi hvala bogu zdravi in tudi vam želimo ljubo zdravje“.

KAKO POSTANEŠ HRABER? „Ko ti umivajo ušesa, ti pa molčiš“. „Ko ti nekdo reče – a veš kdo sem jaz – ti pa ne veš“.

Potem je tovarišica Vrhovnikova otrokom naložila, naj prav tako odkrito, preudarno in pošteno, kot so odgovarjali testiranci beograjskega inštituta, povedo svoje mnenje o zadevi, ki v teh dneh zanima vso našo skupnost.

In jih je vprašala:

„Kaj je stabilizacija?“

Otroci so sprva molčali. Očitno je bilo, da zelo razmišljajo o tem problemu, in šele opoldne, po kosilu, so trije povedali svoje mnenje.

„Stabilizacija je, če ljudje o nečem veliko govorijo in moj ata reče: Na napakah se učimo, mama pa pravi: Besedam naj sledijo dejanja!“

„Stabilizacija je nekakšna bolezen, o kateri govori tisti stric na televiziji, ki pravi, da čudežnega zdravila ni.“

„Stabilizacija je juha, o kateri so v časopisih pisali, da jo morajo pojesti tako vročo, kot se skuha. Jaz pa nimam rad vroče juhe, ker se opečem.“

Vsi drugi testiranci pa o stabilizaciji še nimajo svojega mnenja.

Pasje gospodarjenje

JANEZ VOLJČ: RAZPRODAJA KISLIH KUMARIC

Dragi prijatelji,
namenil sem se, da vam bom odkrito povedal, v kakšno šlamastiko je zašlo pasje gospodarstvo v vseh naših regijah, odkar smo pred leti sklenili, da se bomo v svojih proizvodnih in poslovnih hotenjih ravnali po zgledu naših gospodarjev.

Takrat smo imeli v vsej domovini eno samo tovarno, ki je proizvajala pesjake, in zavoljo tega je vladala med nami tolikšna stanovanjska stiska, da so prišli do lastne hišice le privilegirani posamezniki. Zato smo na zbornici sklenili, da bomo zgradili še pet tovrstnih tovarn. Pisalo se je leto 1970 in vseh šest organizacij združenega dela za proizvodnjo pesjakov je delalo s polno paro.

Na jesenskem zasedanju naše zbornice smo ugotovili, da je domači trg že „zasičen“, na tujem trgu pa se „spopadamo s tolikanj dobro organizirano mednarodno konkurenco, da tamkaj pravzaprav nimamo kaj iskati“.

Kljub temu pa smo v prihodnjih petih letih zgradili še pet tovarn za proizvodnjo pesjakov in zdaj so vse naše organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo s tovrstno dejavnostjo, dobesedno na psu.

Na nedavnem zasedanju naše zbornice smo analizirali te razmere in soglasno sklenili:

„Dovolj je teh neumnosti; od zdaj naprej bomo postali dobri gospodarji!“

Pa vendar so v nekaj tednih po tem sklepu tri naše samoupravne organizacije začele graditi tri nove tovarne za proizvodnjo pesjakov.

Vem, da ste tudi ljudje v podobni šlamastiki, in zdaj čakamo, kaj boste vi storili v svojem gospodarstvu, da bi vaše izkušnje s pridom porabili. In se jezimo in se kregamo – in delamo elaborate. Tako kot pač delate tudi vi.

Vaš zvesti

Fifi

CVETKE IZ DOMAČIH LOGOV

podobe našega časa

Misli nočejo in nočejo na papir, pero mi pada iz potnih rok. Kaj hočemo, pasji dnevi! Pa obupam in začnem listati po kupih gradiv na mizi – da bi se česa naučil, v moj poduk torej, in še kar tako, za kratek čas.

In res najdem nekaj takšnih cvetk, ki nikakor ne smejo oveneti, če si želimo dobro. Tako zvem, da se je republiški komite za raziskovalno dejavnost „vključil v široko družbeno akcijo v okviru leta inovacij in varstva pravic industrijske lastnine v Jugoslaviji, za katero je bilo proglašeno leto 1975.

Sistemski okvir za akcijo pripravlja komisija za sistemske pogoje inovacij, ki bo obdelala parametre in ukrepe v notranjem in zunanjem podjetniškem okolju, ki vplivajo na večjo inovativnost v združenem delu. Komisija za transfer tehnologije pripravlja sklenitev samoupravnega sporazuma slovenskega gospodarstva o ravnanju pri sklepanju pogodb o transferu tehnologije s tujino in je v tej zvezi izvršila pregled tudi pri koncipiranju „banke podatkov“ ter proučuje različne poti in mehanizme za vzpostavljanje delovnih povezav med raziskovalno sfero in družbeno prakso.

Komisija za množično inventivno dejavnost izvaja širšo mobilizacijsko akcijo v slovenskem gospodarstvu (razpis) ter pripravlja model organizacije množičnega inventivnega dela v OZD, ki ga je testirala v nekaj podjetjih. (Prepisano iz „separata h globalni analizi o tekočih gibanjih itd.“)

Škoda, da ni v „širšo mobilizacijsko akcijo za propagiranje množičnega inventivnega dela“ vključen tudi kakšen prevajalec ali lektor, da bi sploh vedeli, za kaj gre!

Hudo kri, ki se mi je razgrela ob branju intelektualnih prizadevanj nekaterih tovarišev iz „inovantne sfere“, sem si sklenil umiriti z branjem gradiva, kako gre našemu ljubemu kmetijstvu. Tako zelo željan sem domače besede! In berem.

„Globalno je mogoče, glede na večjo udeležbo živinoreje, gibanje fizičnega obsega kmetijske proizvodnje ugodno oceniti. Večjo pozornost pa bo potrebno posvetiti večji intenziteti in organiziranosti rastlinske, zlasti sadjarske in poljedelske proizvodnje, ki s svojo usmeritvijo v proizvodnjo krme pogojuje tudi nadaljnji uspešen razvoj živinoreje.

Stroškovna inflacija je v kmetijstvu glede na to, da je v rasti cen kmetijstvo močno zaostalo za ostalimi panogami, zelo občutna. Pri tem je bila zaradi izgube ekonomsko ugodnejšega tujega trga in izjemno visoke podražitve krmskih komponent posebno prizadeta osnovna panoga slovenskega kmetijstva – živinoreja.“

Kakšno imenitno branje (prepisano iz separata h globalni analizi o tekočih gibanjih)!

Kje so že tiste stezice: „Slovenec – tvoja zemlja je zdrava, in pridnim nje lega . . .“

VINKO BLATNIK

Z OBISKA V TOVARNI IZOLACIJSKEGA MATERIALA LAŠKO

DOBRO ZAKORENINJENI V GOSPODARSKEM PROSTORU

TIM Laško, kot skrajšano pravimo tovarni izolacijskega materiala v bližini Laškega, je verjetno ena izmed najmlajših tovarn pri nas. 2. julija letos sta namreč minili dve leti, odkar so se zavrteli stroji, ki jih upravljajo nekdanji rudarji laškega rudnika premoga in drugi delavci, ki so dobili v tej občini možnost nove zaposlitve.

Dve leti ni mnogo, vendar bi bile znatne številke, če bi naštevali, koliko ton styropora je iz te tovarne prišlo na naše tržišče, koliko je bilo opravljenih termo in hidroizolacij. Obseg proizvodnje se vse bolj širi, celo skokovito narašča in TIM vse bolj uspešno prodira na tržišče s prodajo svojih izdelkov in storitev.

Prvotno je bila tovarna namenjena za zaposlitev prekvalificiranih rudarjev, vendar je energetska kriza storila svoje in že „odpisani“ laški rudnik z 230 rudarji kot temeljna organizacija združenega dela TIM zopet letno nakoplje 70.000 ton premoga. Večina rudarjev je tako ostala na svojih prejšnjih delovnih mestih, nekaj pa se jih je – ob precejšnjem številu novih delavcev – zaposlilo v drugih temeljnih organizacijah, saj obstajajo ob rudniku še štiri: termoizolacije in embalaža; hidroizolacije, kjer proizvajajo bitumenske trakove in premaze; izolacije in montaže, kjer izolirajo in montirajo ravne strehe, fasade, hladilnice itd., pa še temeljna organizacija elektrostrojni obrati, kjer skrbijo za vzdrževanje, proizvajajo orodja za proizvodnjo in proizvodne naprave za peristirol. Danes šteje kolektiv TIM 640 zaposlenih.

Oglejmo si nekaj podatkov, ki prikazujejo stopnjo rasti celotnega dohodka. Pred dvema letoma so dosegli v TIM 45 milijonov dinarjev, lani 90 milijonov, letos pa bodo ustvarili kar 180 milijonov dinarjev celotnega dohodka. Samo v prvem polletju je znašal celotni dohodek 80 milijonov, kar je precej glede na sezonsko povpraševanje po njihovih materialih. V TIM so zato prepričani, da bodo planirani celotni dohodek tudi dosegli.

Toda z doseženim v TIM Laško niso zadovoljni. Vse je že pripravljeno za gradnjo nove tovarne v Mionici pri Valjevu, kjer znaša predračunska vrednost investicije 55 milijonov dinarjev, v njej pa bodo prav tako proizvajali styropor in embalažo ter razširili tržišče s pretežno slovenskega in delno hrvaškega tudi na druge republike.

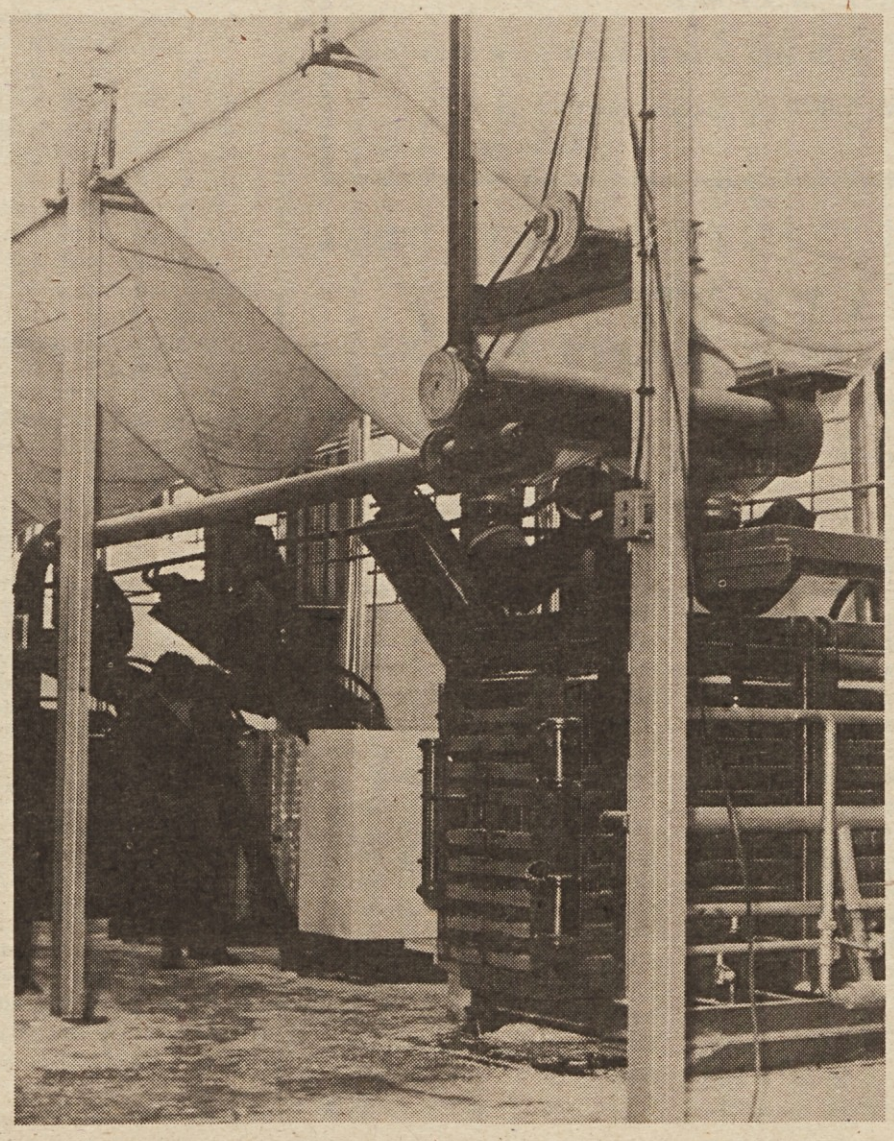

Poleg teh novih zmogljivosti pa v TIM usmerjajo nadaljnji razvoj v tako imenovani sistem styropor, na kar velja še posebej opozoriti, saj so se dosedanji proizvajalci preveč ustavljali le ob klasični proizvodnji tega izolacijskega materiala. Kolektiv TIM se je povezal z nemškim proizvajalcem styropora in si zagotovil licenco za proizvodnjo Demit fasad, ki so zelo primerne za zunanjo toplotno zaščito, omogočajo v maksimalen prihranek pri ogrevanju in solidne izvedbe. Ne kaže zanemariti tudi deleža, ki ga ima TIM pri izdelovanju zaščitne emabalaže za proizvajalca bele tehnike, saj vse bolj povečujejo obseg tovrstne proizvodnje.

Na osnovi raziskav, ki so jih opravili strokovnjaki TIM Laško, so osvojili tudi lasten sistem za izolacijo industrijskih hladilnic. Največjo prav ta trenutek opremljajo v Zalogu pri Ljubljani, saj znaša samo vrednost izolacijskih del, ki jih opravlja TIM, blizu 8 milijonov dinarjev. Opremili pa so že hladilnice v Izoli, Bohovi pri Mariboru, Metkovičih, Bajini bašti itd.

Danes znaša proizvodnja styropora v TIM že 75 odstotkov celotne proizvodnje tega izolacijskega materiala v naši republiki. Povečujejo pa zlasti proizvodnjo samougasljivega styropora.

In kakšne so trenutne razmere na tržišču? V TIM pravijo, da je opazna delna stagnacija na tržišču, vendar to njihovih načrtov niti ne zadene kdove kako, kajti potrebe po izolacijskih materialih so in bodo čedalje večje. Skrbi jih nelikvidnost in rast terjatev, kar je še posebej problematično za ta kolektiv, ki je letos začel odplačevati anuitete za najete kredite za gradnjo tovarne. Cene termoizolacijskih materialov so „znosne“ in omogočajo normalno akumulacijo, vendar pa tega ne moremo trditi za cene izdelkov na področju hidroizolacij, tako da je proizvodnja na meji rentabilnosti.

V kolektivu tovarne izolacijskih materialov Laško se zavedajo nalog, ki so pred njimi v boju za večjo stabilnost gospodarjenja. Predvsem z večjo produktivnostjo, z boljšo organizacijo dela in z aktiviranjem drugih pomembnih rezerv, ki obstajajo v delovni organizaciji, nameravajo povečati celotni dohodek in obogatiti ostanek dohodka. Po drugi strani pa si prizadevajo povečati domačo surovinsko osnovo za proizvodnjo svojih izdelkov in se povezati tako s sorodnimi proizvajalci, z gradbinci in kot s proizvajalci surovin in reprodukcijskega materiala.

Nadaljnjega napredka ni brez stalnega usposabljanja vseh zaposlenih in še posebej tistega kadra, ki razmišlja o novih materialih, o izboljšanju kvalitete, povečanju proizvodnje itd. Če je bil prej v rudniku zaposlen le en delavec z visoko šolsko izobrazbo, je dandanes v tovarni že 20 delavcev z visoko in višjo izobrazbo, mnogi delavci pa imajo srednjo šolo in visoko kvalifikacijo. Tudi v bodoče ostajajo „naložbe“ v izobraževanje prvenstvenega pomena, saj je lahko le delavec, oborožen z znanjem, dober proizvajalec in resničen samoupravljavec. Pri tem jim ne gre le za strokovno izobraževanje, pač pa tudi družbeno-politično.

Ob koncu našega zapisa o TIM Laško naj še omenimo, da je to eden tistih redkih kolektivov, ki ne pozna stanovanjske zagate. Trenutno razpolaga TIM Laško s 170 stanovanjskimi enotami. Letos se jim bo pridružilo še sedem novih in naslednja leta prav tako.

Kljub temu torej, da obstaja tovarna le malo časa, se je že trdno vrasla v naš gospodarski prostor. Zato so lahko delavci TIM upravičeno ponosni na doseženo.

E. P.

komentatorjev stolpec

Organizirana prizadevanja za uravnovešeno gospodarsko rast

Pri uresničevanju stališč 10. kongresa ZKJ in sklepov 4. seje CK ZKJ je v naši republiki že moč ugotoviti prve rezultate. Tako se med delovnimi ljudmi krepi občutek o soodgovornosti naše republike za razreševanje problemov v federaciji kakor tudi spoznanje, da je sporazumevanje med republikami in pokrajinama edini možni način za usklanevanje interesov in urejanje skupnih vprašanj ter uresničevanja skupnih nalog.

V naši republiki ob uresničevanju nalog, ki izhajajo iz sklepov predsedstva CK ZKJ, nadaljujemo vse akcije, ki se jih je ZKS skupaj z drugimi družbenopolitičnimi dejavniki lotila v korist stabilizacije gospodarstva v zadnjem letu dni. Med temeljne naloge sedanjega in dolgoročnega razvoja prištevamo trajnejši in enakomernejši razvoj proizvajalnih sil naše družbe, ki je nedeljiva sestavina sedanje družbene preobrazbe. Le-ta naj zagotovi tako stabilnejšo družbenoekonomsko podlago in ustavni razvoj samoupravnih ustanov ter samoupravnega socialističnega položaja delavca in občana, kakor tudi njegov bolj usklajen socialni in kulturni razvoj. Gospodarski razvoj Slovenije usklajujemo tako, da bi dobilo proizvodno delo, zasnovano na visoko produktivni tehnično-tehnološki podlagi, odločilnejše mesto v celotnem razvoju Slovenije ter postalo stabilnejša osnova celotnemu razvoju, hkrati pa si z organizirano družbeno akcijo prizadevamo odpraviti nekatere temeljne strukturne probleme, ki predstavljajo pomemben izvor nestabilnosti in neskladnosti v gospodarskem in družbenem razvoju. V ospredju so energetske razmere v naši republiki, saj doživljamo vsestranske negativne učinke ob pomanjkanju električne energije in drugih energetskih izvorov. Opredelili smo projekte in roke za dograditev elektroenergetskih objektov, vključno s premogovništvom in nuklearno energijo, iščemo pa tudi rešitve za plin in naftno gospodarstvo. Slovenija je s plinifikacijo pred široko uvedbo novega energetskega in tehnološkega izvora. V nekaj letih bomo skupno s Hrvatsko zgradili primarno mrežo plinovodov in si zagotovili uvoz plina iz Sovjetske zveze. Vse kaže, da so ti programi realni, o njihovi nujnosti pa ni potrebno izgubljati besed, kajti že dolgo je prav tu ozko grlo v našem razvoju.

Med prednostne naloge, ki jih narekuje že sedanji, zlasti pa bodoči razvoj Slovenije, sodi zlasti skrb za trajno preskrbo s surovinami in hrano in za razvoj prometa. Med strukturnimi problemi velja zaradi aktualnosti in splošnega pomena še posebej poudariti plačilno-bilančne razmere v državi in v Sloveniji. Kljub povečanju izvoza namreč uvoz energije, reprodukcijskega materiala, opreme in predmetov za široko porabo nenehno narašča. V blagovni menjavi z izvozom ne pokrivamo niti polovice blagovnega uvoza.

To postaja poleg energije temeljni strukturni problem, ki ima večstranske politične posledice. Slovensko gospodarstvo je zaradi razvoja tehnično-tehnološke osnove dela in produktivnosti dela vse bolj vezano na prodajo ne le v Jugoslaviji, temveč tudi v svetu. Ne le zaradi izvoza, ampak zato, da bi zagotovili dinamičen razvoj, moramo korenito spremeniti odnos do izvoza. V naslednjem obdobju nameravamo zato pospeševati izgradnjo izvoznega gospodarstva, ki bo sposobno in konkurenčno na osnovi večjega lastnega znanja, dela in tehnologije, da se prebije na tuja tržišča.

Vse to so najbolj pomembne in odgovrne naloge ZKS ter drugih družbenih dejavnikov, ki pa jih bo moč uresničiti le, če bodo kolektivi v zavesti dela svojih strokovnjakov zlomili odpor proti zaverovanosti v tovarniške plotove in obenem dojeli ekonomski in politični pomen sodelovanja z deželami v razvoju. V tem pogledu imamo v Sloveniji še vedno opravka s subjektivnimi odpori, ki jih je treba skupno z delovnimi kolektivi zlomiti, da bi omogočili razmah, ki naj zagotovi bolj uravnotežen blagovni in plačilno-bilančni položaj Slovenije.

V. B.

AVSTRIJA JE SICER POMEMBEN PARTNER JUGOSLAVIJE, VENDAR . . .

Preveč enostranski odnosi

Gospodarski odnosi z Avstrijo se iz leta v leto kljub določenim težavam v političnih odnosih med obema deželama izboljšujejo. Vendarle pa z njimi nikakor ne moremo biti v celoti zadovoljni, ne z obsegom blagovne in neblagovne menjave, ne s kakovostjo poslovnih stikov. Premalo je namreč globljega gospodarskega sodelovanja, čeprav so pravzaprav možnosti za razvoj le-tega sorazmerno velike.

Avstrija sicer ne zavzema nepomembnega mesta v gospodarski menjavi naše dežele s tujino; tako v izvozu kot v uvozu je pomemben partner Jugoslavije in posebej Slovenije, ki ima od vseh naših republik najmočnejše razvito gospodarsko sodelovanje z našo severno sosedo. V zadnjih desetih letih se je jugoslovanski izvoz v Avstrijo povečal za približno štirikrat, slovenski pa kar za šestkrat. Žal se je hkrati tudi uvoz avstrijskih izdelkov v Jugoslavijo povečal za šestkrat, v Sloveniji pa kar za desetkrat. Tako zavoljo naglega porasta uvoza ne pokrivamo negativne razlike v medsebojnih gospodarskih in negospodarskih odnosih niti s pomočjo neblagovnega priliva sredstev, to je od turizma in od nakazil naših delavcev iz Avstrije.

Razmerje med našim uvozom iz Avstrije in našim izvozom v to deželo je v poprečju 4 proti 1; razumljivo je, da takšno nesorazmerje nikakor ni v prid uravnovešenim in dolgoročnim gospodarskim odnosom med dvema deželama; tembolj, ker v teh odnosih zelo pogrešamo globljih gospodarskih stikov v obliki industrijskih kooperacij, skupnih vlaganj v eni ali drugi državi ali nemara celo sodelovanja obeh gospodarstev pri nastopanju na trgih drugih dežel, predvsem v tako imenovanem tretjem svetu. Slabo spričevalo naši blagovni menjavi s sosedo daje tudi preširok izbor izdelkov, ki jih mi kupujemo v Avstriji – kakih 450 izdelkov namreč kupujemo tam, pri tem pa v premalo velikih količinah, da bi posamezni izdelki pomenili pomembnejšo postavko v strukturi menjave. Prav tako tudi mi izvažamo preveč izdelkov (200 jih je na seznamu), da bi le-ti bili vsak posebej pomembna količninska in vrednostna postavka v našem izvozu.

Zelo slabo pa so razviti kooperantski odnosi, Slovenija, denimo, premore samo dve takšni pogodbi z avstrijskimi podjetji – Savino s Semperitom in Donitovo s Filter Werke. To pa je kljub določenim sistemskim težavam – Avstrija ima s članicami EFTA brezcarinski promet in močno znižane carine v prometu z EGS – mnogo premalo. Obe gospodarstvi, avstrijsko in naše, bi se lahko v marsikateri gospodarski dejavnosti dopolnjevali, prav v tem pa je tudi priložnost za razvijanje obsežnejših in globljih kooperantskih odnosov.

Uresničevanje slovenske resolucije o gospodarskih stikih naše republike s tujino – skupščina jo je sprejela ob koncu leta 1973, v kateri je bil posebej poudarjen pomen gospodarskega sodelovanja s sosednjimi državami in obmejnimi pokrajinami, nas torej vsaj v odnosih med Slovenijo in Avstrijo ne more zadovoljiti. Za primerjavo naj povemo, da je slovensko gospodarstvo z italijansko obmejno pokrajino Julijsko krajino in Benečijo uspelo doseči večji obojestranski promet, kot ga ima na primer s celotno Avstrijo; pri tem pa seveda gospodarske moči Avstrije in omenjene sosednje italijanske pokrajine ne moremo med seboj niti primerjati . . . Bržčas je eden od vzrokov tudi v tem, da še vedno nismo uspeli skleniti sporazuma z Avstrijo o obmejnem gospodarskem sodelovanju. Takšen sporazum pa bi bil dobra osnova ne le za poglobljeno sodelovanje industrije, pač pa tudi v prometni in turistični dejavnosti.

Na teh dveh gospodarskih področjih, v prometu in turizmu, bi se lahko sodelovanje med obema deželama še močno okrepilo. Čeprav je za Avstrijo Jadran najbližje morje, je njen pomorski promet usmerjen bolj prek drugih pristanišč kot prek geografsko in prometno najbližje Luke Koper. Razvojni program koprske luke pa odpira tranzitnemu prometu za avstrijsko gospodarstvo še večje in bolj raznotere možnosti, denimo za prevoz fosfatov iz bodočega terminala za fosfate. Pri tem bi seveda lahko avstrijsko gospodarstvo tako kot so storile nekatere druge srednjeevropske države – sodelovalo z vlaganjem sredstev v dograditev luških zmogljivosti. Ob tem pa je seveda treba priznati, da bo Slovenija morala modernizirati tudi svoje kopenske prometne žile, tako cestne kot železniške, da bi lahko ponudila primerne transportne storitve pa tudi turistične, saj je obseg turističnega tranzita v določeni meri odvisen tudi od propustnosti prometnih žil. Vsekakor pa lahko rečemo, da se bosta morali obe deželi znebiti nekaterih slabosti v medsebojnih odnosih, predvsem pa obe spoznati vzajemne koristi, ki bi jih imeli od poglobljenega in bolj trajnega gospodarskega sodelovanja.

rb

TEHNOKRATI NA DOPUSTU

– Kako to, da loviš ravno tu, kjer je morje najbolj onesnaženo?

– Ja, veš, najbolj sem navajen ribariti v kalnem . . .

Karikatura: I. Antič

TAKŠNI SMO

Po nekaterih resničnih podatkih zapisujem življenjski primer „nekoga“, ki je prišel v lepo Velenje, ki je prišel na REK, da preživi del življenja v tem kolektivu. Samo podatki so pred menoj. Ti podatki me vznemirjajo. Rad bi, da bi te in podobne podatke spoznali tudi drugi, ki bi zmogli vplivati na življenjske pogoje tega „nekoga“ in njemu podobnih. Rad bi, da bi mnogi razmišljali in spoznali svoj delež odgovornosti – krivde ali zaslug, da mora delovni kolektiv trpeti take primere.

Jesen je bila, lani oktobra. Pred vrati je zima in spet je potrebno najti zatočišče, kajti poletni del pohajkovanja mora biti zaključen. Čemu ne bi šel v Velenje. Mnogo je že slišal o mladem in lepem mestu. Prijatelji so mu pripovedovali vse najlepše. Delo v jami! O tem, o naporih mu ni nihče govoril. Rudarjev primanjkuje. Če bo prikazal vse svoje izkušnje, mu ne bo težko dobiti delovnega mesta.

Tu je. Zahtevni in temeljiti zdravniški pregledi za delo v jami tudi srečno minejo. Zdrav je in sposoben za vsako delo. Pred meseci je dopolnil 30 let. V samskem domu je dobil stanovanje, dobil je nakazilo za prehrano, dobil je delovno obleko in bil na uvajalnem seminarju. Skoraj mesec dni je delal kot drugi.

Potem začne raz mišljati, kako bi se dalo živeti brez napora. Poskusiti ni greh, a o tovariših, ki vendarle trdo delajo, ni mislil. Za poskus je ostal en dan neopravičeno doma. Naslednji dan dela. Morebiti bi kazalo iti k zdravniku. Štiri dni bolniške, to je že dobro. In – spet en dan dela, štiri dni bolniške, en dan neopravičen izostanek in potem vendarle pet dni dela.

Za praznike bi rad šel domov. Prihrankov ni. Ali ne bi dobil akontacije za bolniško. Tu se mu je prvič zataknilo. Nešteta odprta vrata in tudi solze mu niso pomagale. V domačem kraju je uspel.

V Doboju je dobil mesec dni bolniške. Morebiti je šlo za kožno bolezen, zato je še v Velenju v bolniški dobrih pet tednov.

Končno je spet skoraj en mesec hodil na delo, le ob sobotah in nedeljah je ostajal doma.

Saj ni lahko tako podrobno naštevanje, pa tudi razumno slediti vsem podatkom ni enostavno. Pa vendarle – kako je vse teklo naprej! Spet je osem dni delal, dva dni je neopravičeno ostal doma, štiri dni je dobil bolniško v domačem kraju, en neopravičen izostanek, dva dni bolniške v Velenju, dobre tri tedne bolniške v domačem kraju in spet v Velenju. Po vsem tem pa pri poslovodju zahteva plačani dopust. Ker tega ni dobil, je zahteval kontrolni list, da gre k zdravniku in v bolniško, saj tako vse plača REK.

Morebiti je začutil, da je vsega dovolj in prišla je pomlad. Zato se je odločil, da samovoljno zapusti delovno organizacijo . . .

To je del „nedelovne“ in življenjske poti „nekoga“ v dobrih šestih mesecih delovnega staža pri nas – seveda s povečano zavarovalno dobo!? Vem, da s tem odpiram in zastavljam problem s tisočerimi vprašanji. Primer „nekoga“ ni edini. Zato je prav o takih primerih treba razmišljati in jih reševati z zadostno mero odgovornosti.

Ne gre za očitke, gre za opozorilo o obnašanju nekaterih, ki z izkoriščanjem delovnega kolektiva izigravajo solidarnost in tudi našo zakonodajo.

STANE ŽULA

TOVARNA GOSPODINJSKE OPREME »GORENJE« VELENJE ZNATNO POVEČUJE PRODAJO NA TUJA TRŽIŠČA

KAR ZA 68% VEČJI IZVOZ

Delovne skupnosti temeljnih organizacij združenega dela Tovarne gospodinjske opreme „Gorenje“ Velenje si prizadevajo, da bi kar najbolj dosledno uresničile tisto nalogo iz resolucije o družbenoekonomskem položaju in razvoju naše republike za leto 1975 na področju zunanje trgovine, ki določa, da je treba v tem letu povečati izvoz za najmanj 10 %.

V primerjavi s prvim polletjem 1974 so do konca junija letos prodali v velenjskem „Gorenju“ na tuje po količini za 40 % in po vrednosti kar za 68 % več izdelkov, oziroma za 21,700.000 dolarjev izdelkov. Ta uspeh je toliko pomembnejši, če upoštevamo precejšnje težave, s katerimi so se letos srečevali pri oskrbi z reprodukcijskimi materiali, zaradi nenehnega zviševanja proizvodnih stroškov in pogostega menjavanja izvoznih predpisov. Ob tem pa ne gre prezreti tudi dejstva, da se je na tujih tržiščih zmanjšalo povpraševanje po izdelkih bele tehnike, zaradi česar se je prodaja posameznih izdelkov zmanjšala tudi do 40 %.

Občutno povečanje izvoza v primerjavi s prvim polletjem 1974. leta kaže na prizadevanja Tovarne gospodinjske opreme „Gorenje“ Velenje, da bi si zagotovila dolgoročno sodelovanje v mednarodni blagovni menjavi. Svoje pa je na letošnje povečanje izvoza doprineslo tudi širjenje lastne predstavniške in prodajne mreže na tujem, pri čemer opozarjajo na uspešno delo predstavnikov oziroma podjetij „Gorenje“ v Zvezni republiki Nemčiji, Skandinaviji in Avstriji.

„GORENJE“ NAJVEČJI JUGOSLOVANSKI IZVOZNIK V AVSTRIJO

Največ gospodinjskih aparatov so Velenjčani prodali letos do konca junija v Zvezno republiko Nemčijo, in sicer za več kot 9,300.000 dolarjev. V primerjavi z lanskim letom so povečali izvoz v to državo za 32 %. Za več kot po 2 milijona dolarjev izdelkov bele tehnike so prodali v Francijo, Sovjetsko zvezo, Avstrijo in Avstralijo. Po ustanovitvi lastnega podjetja na Dunaju je povečalo „Gorenje“ prodajo v Avstrijo za več kot dvakrat. Tovarna gospodinjske opreme „Gorenje“ Velenje je po zadnjih podatkih največji jugoslovanski izvoznik v Avstrijo, kamor bodo prodali letos za 4 milijone dolarjev izdelkov. Kontinuiteta se kaže tudi pri izvozu v Združene države Amerike, kamor bodo letos poslali okrog 40.000 hladilnikov.

Sicer pa se v zadnjem času povečuje tudi prodaja izdelkov bele tehnike „Gorenja“ v države Bližnjega vzhoda in Afrike.

CILJ ZA LETOS: PRODATI NA TUJE ZA 50 MILIJONOV DOLARJEV IZDELKOV BELE TEHNIKE

V Tovarni gospodinjske opreme „Gorenje“ Velenje napovedujejo, da bodo tudi v drugem polletju prodali na tuje najmanj toliko izdelkov bele tehnike, kot so jih bili do konca junija. V pričakovanju ukrepov za večje spodbujanje izvoza oziroma za preprečitev nenehnega naraščanja proizvodnih stroškov pa pripravljajo akcijski program, da bi ustvarili pogoje, potrebne za to, da bi Tovarna gospodinjske opreme „Gorenje“ Velenje prodala letos na tuje za 50 milijonov dolarjev izdelkov in si tako še bolj utrdila mesto med najpomembnejšimi slovenskimi in jugoslovanskimi izvozniki.

(VŠ)

IZVOZ SLOVENJEGRAŠKIH INDUSTRIJSKIH DELOVNIH ORGANIZACIJ IZ LETA V LETO MANJŠI

IZVOZ NE KRIJE UVOZA

V mednarodno blagovno menjavo se vključuje tudi združeno delo Mislinjske doline. Šest organizacij združenega dela, in sicer Gozdarstvo in lesna industrija LESNA Slovenj Gradec, Tovarna meril Slovenijales – TRISO Slovenj Gradec, Tovarna kovanih izdelkov Gorenje – Fecro Slovenj Gradec, Tovarna oblazinjenega pohištva „Nova oprema" Slovenj Gradec ter Industrija delovnih zaščitnih sredstev Toper – Prevent Slovenj Gradec, je lani prodalo na tuja tržišča za skoraj 170 milijonov dinarjev izdelkov, od tega največ Gozdarstvo in lesna industrija LESNA Slovenj Gradec.

Vendar pa lahko ugotovimo, da izvoz slovenjgraških organizacij združenega dela, ki je usmerjen v glavnem na konvertibilna področja, v zadnjih dveh letih nazaduje. Tako so v letošnjem prvem polletju prodale slovenjgraške organizacije združenega dela na tuje le za blizu 66 milijonov dinarjev izdelkov, kar je manj kot v enakem obdobju preteklega leta. Najbolj občutno je zmanjšala prodajo na tuje LESNA, Gozdarstvo in lesna industrija Slovenj Gradec.

Na zmanjšanje v prvi polovici letošnjega leta je med drugim vplivalo tudi dejstvo, da je dobršen del industrije v Mislinjski dolini odvisen od uvoza reprodukcijskih materialov in delovnih sredstev, posebej še za potrebe usnjarske in kovinskopredelovalne industrije. Slovenjgradčani kupujejo na tujem surove kože, polyuretan, kokosova vlakna, nerjavečo pločevino in še nekatere druge surovine.

Ob tem kaže posebej opozoriti, da je samo v letu 1973 gospodarstvo občine Slovenj Gradec pokrilo uvoz z izvozom. Takrat so prodali na tuje za nekaj nad 150 milijonov dinarjev izdelkov, uvozili pa za okrog 108 milijonov dinarjev surovin in reprodukcijskih materialov. Lani so z izvozom ustvarili le 91 % potrebnih deviznih sredstev za uvoz. V prvih šestih mesecih letos pa beležijo le 70 % pokritje uvoza z izvozom. Izmed vseh omenjenih kolektivov le Tovarna meril Slovenijales – TRISO Slovenj Gradec izkazuje pozitivno zunanjetrgovinsko bilanco.

Združeno delo Mislinjske doline, kot kažejo analize polletnih gospodarskih gibanj, torej ne uresničuje najvažnejše naloge in resolucije o družbenoekonomskem položaju in razvoju naše republike v letošnjem letu na področju zunanje trgovine, to je, da je treba za najmanj 10 % povečati izvoz. Polletni izvoz združenega dela Mislinjske doline zaostaja za 11 % za lanskoletnimi dosežki, uvoz pa je celo nekaj večji, kot je bil v istem obdobju lanskega leta. Ob tem velja zapisati, da je Tovarna usnja Slovenj Gradec povečala v primerjavi z lanskim prvim polletjem izvoz za 13 %, Tovarna oblazinjenega pohištva „Nova oprema" Slovenj Gradec pa za 8 %; Tovarna meril Slovenijales – TRISO Slovenj Gradec je zmanj ala prodajo na tuje za 8 %, Gozdarrstvo in lesna industrija LESNA Slovenj Gradec za 25 %, Tovarna kovanih izdelkov Gorenje – Fecro pa kar za 44 %. Industrija delovnih zaščitnih sredstev oper – Prevent pa se letos ne vključuje med izvoznike.

(AN)

ISKRO-ELEKTROMEHANIKO KRANJ PESTI POMANJKANJE OBRATNIH SREDSTEV

ODLOČNA AKCIJA ZA SANACIJO

V kranjski Iskrini delovni organizaciji Elektromehaniki so se letos spet znašli v precejšnjih težavah. Sedaj je poglavitni problem pomanjkanje denarja za obratna sredstva. Zaradi tega niso mogli sproti kupovati reprodukcijskega materiala, zato je proizvodnja zastajala, delavci pa so ostajali brez dela in so morali oditi na dopust.

V Elektromehaniki so bili že lani v finančni stiski, zato za letos niso planirali tolikšnega povečanja proizvodnje kot prejšnja leta. Vendar pa tudi manjšim planskim obveznostim niso bili kos, saj so ob polletju za njimi zaostali za 7 odstotkov. Ta zaostanek gre predvsem na račun kooperacijskega sodelovanja s tujimi partnerji, od katerih so kupili manj kot polovico predvidenega blaga. Na carinskem skladišču so ga imeli za več 100 milijonov dinarjev, vendar zanj niso imeli denarja.

Težak finančni položaj bodo sedaj skušali popraviti s premostitvenim bančnim kreditom, ki naj bi jim pomagal iz največje zadrege, tako da bo delo spet normalno steklo. Seveda pa vsega zamujenega ne bodo mogli nadoknaditi, kar se jim bo poznalo pri končnem obračunu, ko bo dohodek precej nižji od planiranega.

K boljšemu finančnemu rezultatu bodo skušali nekaj prispevati tudi po svojih močeh z varčevanjem. Sklenili so, da bodo materialne stroške letos znižali za 2 odstotka, s čimer bi prihranili kakih 20 milijonov dinarjev. V akcijo so vključili celotni kolektiv, zato so prepričani, da uspeh ne bo izostal.

V zadnjem času so se načrtno in temeljito lotili tudi zmanjševanja uvoza. Sklenili so, da bodo kar največ uvoženega reprodukcijskega materiala zamenjali z domačim. Uvoz pa bodo v prihodnje tudi časovno bolje načrtovali, tako da se uvoženo blago ne bo po nepotrebnem nabiralo na carini ali ležalo v skladiščih.

Razen tega so sklenili v proizvodnji in prodaji dati prednost izvozu. Ta jim namreč letos ne gre tako dobro od rok kot prejšnja leta, ko so ga skokovito povečevali. V prvem polletju so tujim kupcem prodali le za 10,5 milijona dolarjev izdelkov, medtem ko je letni plan 25 milijonov dolarjev.

IK

VELENJE

Delavci jugoslovanske elektro industrije na Kozjanskem

V nedeljo, 10. avgusta, je odšlo na šesto in obenem zadnjo izmeno delovne akcije KOZJANSKO 75 petdeset mladih brigadirjev. To so delavci elektro in elektronske industrije iz vse Jugoslavije. Prišli so iz trinajstih organizacij združenega dela: RIZ, Nikola Tesla in Rade Končar iz Zagreba, Fabrika kablova in Elmos iz Svetozareva, Rudi Čajevec iz Banjaluke, EI iz Niša in EI iz Beograda, Obod iz Cetinja, Iskre iz Kranja, Elektrokovine iz Maribora, Gorenje-Sever iz Subotice in Gorenje iz Velenja.

Mladi delavci so se v nedeljo zjutraj zbrali v tovarni gospodinjske opreme v Velenju. Po brigadni konferenci v Velenju so se z avtobusom odpeljali na Kozjansko, kjer so se pridružili brigadama France Prešeren iz gorenjske regije in Ivan Gradnik iz Goriške. Sodelovali bodo pri gradnji ceste Gračnica–Ledinšca.

Za mlade delavce elektro in elektronske industrije bo to že osma udeležba na podobnih akcijah. Ta, že tradicionalna delovna akcija, bo trajala tri tedne.

H. J.

Eno izmed temeljnih organizacij združenega dela ima Kovinoplastika Lož tudi izven Slovenije, to je v Plešcah na območju Gorskega kotora, kjer serijsko proizvajajo toaletne omarice. Vse bi bilo v redu, pravijo delavke v Plešcah, če bi imeli za svojo proizvodnjo boljše delovne pogoje, ustreznejše proizvodne prostore. Zato se je kolektiv odločil za novogradnjo in je pred dnevi že položil „temeljni kamen". (Foto: A. Ul.)

POVEZOVANJE ZDRAVSTVENE, BOLNIŠNIČNE IN LEKARNIŠKE SLUŽBE V OBČINAH VELENJE IN MOZIRJE

Vodilo: zmanjšanje stroškov

Potem ko je svet temeljne organizacije združenega dela Bolnica Topolšica na svoji seji 31. julija sprejel sklep, da se Bolnica Topolšica izloči iz sestava Splošne bolnice Celje, osamosvoji in preimenuje v organizacijo združenega dela Bolnica Topolšica, so prešle v sklepno fazo priprave na povezovanje zdravstvene, bolnišnične in lekarniške službe v občinah Velenje in Mozirje.

Razlogov, zakaj je stekla akcija za povezovanje zdravstvene, bolnišnične in lekarniške službe v občinah Velenje in Mozirje, kjer so imeli že zdaj skupno zdravstveno in lekarniško službo, je več. Z družitvijo želijo, mimo strokovne delitve dela in racionalizacije poslovanja, še zlasti zagotoviti višji zdravstveni standard občanom Šaleške in Zgornjesavinjske doline. Sama združitev pa ima namen, kot poudarjajo, da bodo bolniki deležni kar najbolj ustrezne strokovne in humane pomoči na pljučnem in internem oddelku Bolnice Topolšica. Po združitvi bodo bolnico strokovno in funkcionalno okrepili, kar želijo doseči z namestitvijo novih zdravstvenih delavcev, modernizacijo medicinske opreme ter z manjšimi adaptacijami obstoječih objektov. Želijo pa zagotoviti tudi polno izkoriščenost obstoječih zmogljivosti ter termalne vode v Topolšici, saj so dani, kot je mogoče ugotavljati, pogoji za ustanovitev zavoda za kopališko zdravljenje in rehabilizacijo invalidov.

Delovni ljudje Savinjsko-šaleškega zdravstvenega doma Velenje, Bolnice Topolšica in Savinjsko-šaleške lekarne Velenje bodo o povezovanju odločali na referendumih prihodnje dni. Najprej bo referendum v Savinjsko-šaleških lekarnah Velenje, in sicer 19. avgusta, v Savinjsko-šaleškem zdravstvenem domu Velenje in v Bolnici Topolšica pa deset dni pozneje.

Organizacije združenega dela Savinjsko-šaleški zdravstveni dom Velenje, Bolnica Topolšica in Savinjsko-šaleška lekarna Velenje se bodo, če bodo referendumi uspeli, predvidoma s 1. oktobra 1975 povezale v sestavljeno organizacijo združenega dela, ki jo bodo po vsej verjetnosti poimenovali „Združena savinjsko-šaleška zdravstvena ustanova Velenje."

V dosedanjih razpravah, tako na sestankih družbenopolitičnih organizacij, v samoupravnih organih in na zborih delovnih ljudi, je bila soglasno podprta pobuda za povezovanje in združevanje zdravstvene, bolnišnične in lekarniške službe v občinah Velenje in Mozirje. To pa ne pomeni, kot vsi poudarjajo, da se tudi v bodoče ne bodo povezovali in sodelovali s sosednjimi zdravstvenimi ustanovami in Kliničnim centrom Ljubljana.

(VŠ)

ZAPISALI SO V SVOJIH GLASILIH

kolektiv

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE FARMACEVTSKIH IN KEMIČNIH IZDELKOV LEK LJUBLJANA

Variante, variacije, nianse

Gotovo je, da se sporazumevam o težko, predvsem pa počasi. V delu na opredeljvanju skupnih nalog ter organizacije posameznih dejavnosti smo naletevali na variante, variacije variant, nianse.

Tudi to, da smo v širini zasnove naše sestavljene organizacije opredelili morda preveč variant, variacij in nians, je razlog, da smo do poenotenega gradiva, ki ga dobivamo v razpravo prišli – prepočasi.

ELEKTROKOVINA

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI DO ELEKTROKOVINA TOVARNE ELEKTROKOVINSKIH IZDELKOV MARIBOR

Komu so napoti obvestila krvodajalske akcije?

Teden dni pred občnim zborom so bila pri vseh žigosanih urah nalepljena vabila za 9. občni zbor krvodajalcev. Takoj drugi dan je bilo vabilo pri žigosni uri tehnologije motorske proizvodnje odtrgano.

17. junija 1975 je bilo v obratni menzi na obeh vhodih nalepljeno naše obvestilo o dvigu krvodajalskih značk, naslednji dan je že manjkalo na vhodu, ki ga uporabljajo abonenti mehanske proizvodnje.

Vabila in obvestila so namenjena članom krvodajalske sekcije, ker je obveščevanje preko tovarniškega časopisa včasih že prepozno. Če so ta obvestila komu trn v očesu, naj se javi pri nas in jasno pove, kaj mu ni všeč pri našem delu. Je to zahvala za njihovo plemenito delo pri darovanju krvi, morda v določenem primeru tudi tistemu, ki naše delo tako podcenjuje. Vsak naj se zaveda, da nesreča nikdar ne počiva in, kaj bi bilo, če bi takrat tudi krvodajalci odrekli svojo pomoč. Upajmo, da do tega ne bo prišlo, zato pomagajmo drug drugemu vsaj s spoštovanjem do dela, ki pri takšnem številu krvodajalcev ni lahko.

Prosimo vse zavedne člane kolektiva, da takšne in podobne primere prijavijo, ali pa sami storilcu onemogočijo takšno dejanje, ki ni nikomur za vzgled.

Morda bi bilo koristno, če bi pri vhodih v obratno menzo obesili na steno stekleno omarico, ali pa vsaj leseno desko za oglase, ki jih danes lepijo tudi druge sekcije v pomanjkanju primernega prostora kar na zid.

Premislimo!

JOŽE KOVAČIČ

POROČILA

GLASILO TOVARNE STROJEV STROJNA — MARIBOR

KDO JE LAHKO PRI NAS DIREKTOR?

Natanko 206 dni je minilo – in še vedno smo podjetje brez direktorja. Vendar ta neljuba resnica ne izhaja iz vzrokov – da nismo perspektivno podjetje, da nimamo več ugleda na domačem in tujem tržišču, da ni v štajerski regiji ustreznih strokovnjakov takšnega profila in podobno. Resnica je namreč taka (v ustreznih priročnikih jo boste lahko našli z naslovom Prastara kompromitirana obrt), da imamo v našem primeru opraviti z zakulisno igro, v kateri pa ni niti kančka resnice.

Kot sekretar naše osnovne organizacije Zveze komunistov sem sodeloval s predstavniki občinskega komiteja ZKS Maribor pri razgovorih s tremi možnimi kandidati za zasedbo delovnega mesta direktorja. Vsi trije so odločno odklonili kandidaturo, prepričani – navzlic moji iskrenosti in zanikanju – da je razpis le gola formalnost. In to iz razloga, ker so se že širile novice, da imamo v podjetju že imenovanega vršilca dolžnosti direktorja, kateremu bo treba samo odstraniti v. d. – in problem bo tako dokončno rešen.

Take govorice so neresnične in zato javno zanikam vse poizkuse lažne interpretacije vseh, ki to počenjajo. Opozarjam, da je sedanji vršilec dolžnosti direktorja javno odklonil možno kandidaturo za definitivno zasedbo tega delovnega mesta in pozneje to isto ponovil na zboru delovnih ljudi. Verjetno na to tudi ne bi pristale družbenopolitične organizacije in končno tudi ne ves kolektiv Strojne.

Naj spregovorim še nekoliko besed, ki se nanašajo na naslov tega sestavka. Razmere v našem podjetju so približno enake kot trenutno v vseh drugih podjetjih. Ni nič tako razdejanega, česar bi se moral bodoči direktor ustrašiti. Res je, da nekolko glasneje razpravljamo o delovni disciplini in notranjem transportu – to pa je tudi vse! Od bodočega direktorja v Strojni ne pričakujemo čudežev, še manj, da nas bo čez noč rešil vseh problemov. Poleg obveznosti, ki so razvidne iz razpisanih pogojev, pričakujemo takega bodočega direktorja, ki bo nepristranski, pošten in vztrajen.

Prav takšen bodoči direktor Strojne pa si bo pridobil podporo in aktivno sodelovanje vseh poštenih delovnih ljudi, zaposlenih v našem podjetju. Teh pa ni malo!

Sekretar osnovne organizacije Zveze komunistov

NIKO NIKOLIČ

V GORENJU – LESNA ŠOŠTANJ PREDVIDEVAJO, DA BODO V KRATKEM PODVOJILI PROIZVODNJO ● NARASLA BO PREDVSEM PROIZVODNJA EMBALAŽE IN STAVBENO-MIZARSKIH IZDELKOV

NOVOGRADNJA — EDINI IZHOD IZ ZAGATE

Želja kolektiva je, da bi se še bolj kot doslej vključil s svojo proizvodnjo v program matičnega podjetja – Gorenja Velenje

Ko je kolektiv Lesne Šoštanj v „obdobju integracij" premišljeval, s kom bi si podal roko, je imel v začetku v mislih več delovnih organizacij: Gorenje, Glin Nazarje, Slovenijales itd. Končno se je odločil za integracijo z Gorenjem Velenje, saj je sodeloval s to delovno organizacijo že vrsto let.

Programsko se je Lesna Šoštanj povezala z Gorenjem že leta 1967, ko je zgradila obrat za proizvodnjo lesne embalaže, ki jo je izdelovala izključno za potrebe Gorenja. V želji, da bi svojo proizvodnjo kolektiv Lesne še bolj prilagodil potrebam Tovarne gospodinjske opreme Gorenje, je leta 1970 postavil obrat za proizvodnjo kuhinjskih elementov in TV kaset.

Oba omenjena nova obrata sta pozneje postala temeljni organizaciji dela Gorenja iz Velenja, medtem, ko so ostali organizaciji združenega dela Gorenju – Lesni Šoštanj le trije obrati: žagarski, mizarski in obrat za proizvodnjo lesne volne.

DISLOCIRANI OBRATI NA ODKOPNEM OBMOČJU

„Po združitvi z Gorenjem nam pravzaprav ni kaj dosti ostalo . . .", nam pripoveduje Martin Primožič, direktor Lesne Šoštanj. „Imamo tri dislocirane obrate, od katerih sta dva na odkopnem območju. To z drugimi besedami pomeni, da svoje proizvodnje ne moremo modernizirati, saj bi bila zaradi ogroženosti območja, na katerem se nahajamo, vsa vlaganja neupravičena. Ob tem je seveda treba povedati, da so sedanji obrati že dokaj odsluženi in s tem torej brez prave perspektive. Morali se bomo seliti, treba bo začeti na novo. Drugega izhoda ni . . ."

Kolektiv se zaveda, kaj vse to pomeni, vendar mu ni preostalo drugega, kot da se odloči in na novo visoko zaviha rokave. Zaprosil je za novo lokacijo na industrijskem območju Šoštanja, kjer namerava graditi nove proizvodne prostore in s tem uresničiti desetletno željo zaposlenih po združitvi in skupnem delu vseh obratov.

Potrebni projekti so že v delu in, če bo šlo vse po sreči, bodo gradbinci že letos zastavili delo, medtem ko naj bi stekla proizvodnja v novih prostorih predvidoma že v drugi polovici prihodnjega leta. Seveda, če se ne bo nikjer zataknilo.

„Po dosedanjih predračunih nas bo veljala novogradnja približno 23 milijonov dinarjev . . .", razlaga direktor Martin Primožič. „Nekaj lastnih sredstev imamo, toda brez pomoči Gorenja ne bo šlo. Glede na to, da je matično podjetje pomagalo že tolikim našim organizacijam združenega dela, računamo, da tudi nam ne bo odreklo potrebne pomoči . . ."

ŽELJA PO TESNEJŠEM SODELOVANJU

Lanskoletna realizacija maloštevilnega kolektiva Lesne Šoštanj, ki šteje nekaj manj kot 170 zaposlenih, je znašala 37 milijonov dinarjev. Letos bo skoraj za tretjino večja, medtem ko bo prihodnje leto narasla že na 60 milijonov dinarjev.

„Naš prihodnji razvoj sicer še ni v celoti jasen, vendar predvidevamo, da bomo v kratkem povečali proizvodnjo za celih 100 odstotkov . . .", razmišljajo delavci v Šoštanju. „Okrepili bomo predvsem proizvodnjo embalaže in stavbeno-mizarskih izdelkov. Danes izdelujemo stavbno pohištvo izključno po projektih in to za najrazličnejše stanovanjske objekte, hotele, bolnice, itd. V prihodnje pa računamo, da se bomo vključili s svojim delom v industrijsko proizvodnjo hiš, ki bo, kot kaže, stekla v Gorenju . . ."

Skratka, kolektiv Lesne gradi svojo prihodnost predvsem na svojih novih proizvodnih prostorih in obenem tudi na tesnejšem sodelovanju z Gorenjem iz Velenja. Delavci bi se radi kar najbolj vključili s svojim delom v enoten program Gorenja, saj le v tem vidijo svojo pravo prihodnost.

E. P.

Nakladanje rezanega lesa

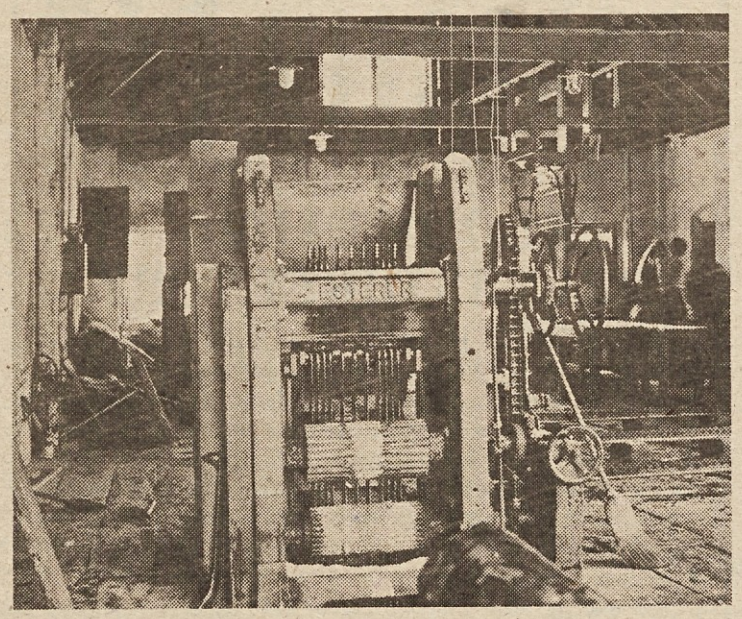

Obrati Lesne Šoštanj so na odkopnem območju velenjskega rudnika, zato so brez prave perspektive in vanje ne kaže vlagati. Treba se bo seliti . . .

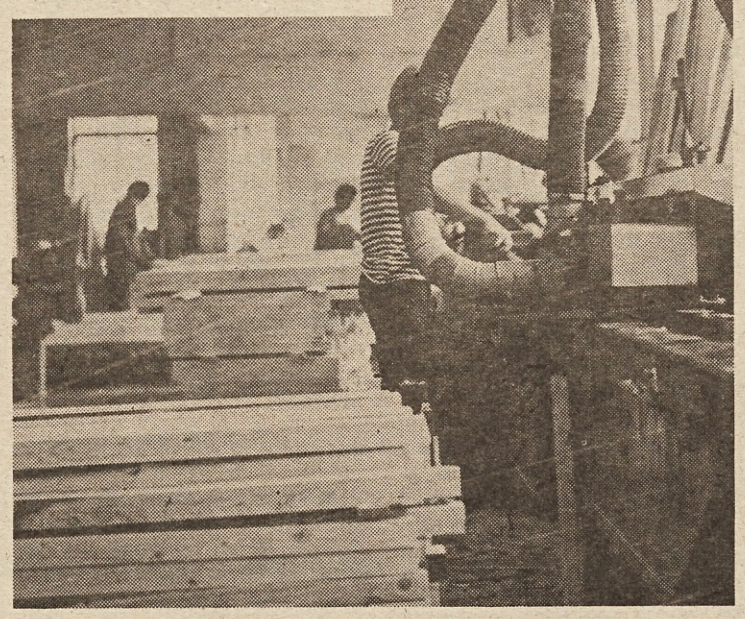

V mizarskem obratu Lesne Šoštanj

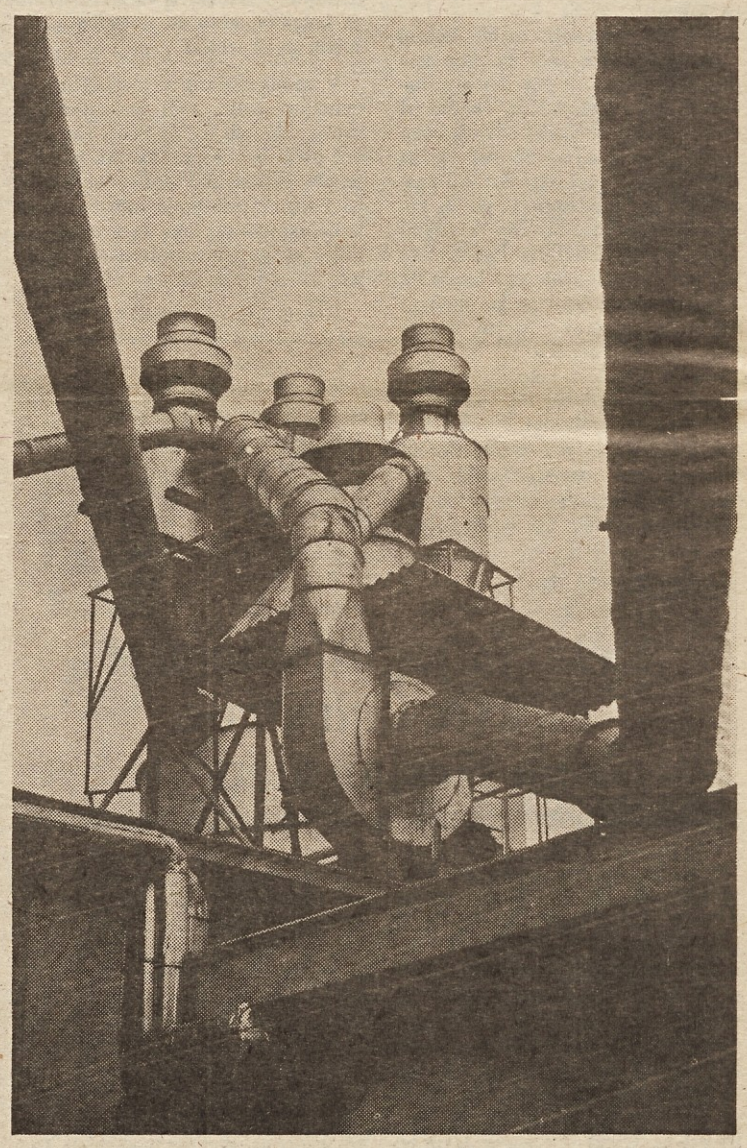

Kmalu bo potrebno zapustiti stare obrate in začeti na novo. Po možnosti čim prej!

Sortiranje plohov

Potrebno „surovino" dobiva Lesna Šoštanj iz bližnjih gozdov, delno pa tudi od drugod

USPELA TRIM PRIREDITEV V IDRIJI

V naravnem kopališču v Idrijski Beli je bila minulo nedeljo druga letošnja množična TRIM akcija plavanja. Tudi tokrat je bilo za prireditev veliko zanimanje, saj se je prijavilo kar 162 plavalcev vseh starostnih kategorih.

Čeprav voda v naravnem bazenu ni bila najbolj ugodna za kopanje so vsi prijavljeni izpolnili nalogo in osvojili značko TRIM plavalca. Kar 140 med njimi jih je izpolnilo tudi pogoje za osvojitev značke „SREBRNI DELFIN", 19 pa jih je pokazalo znanje plavanja, kar je bil pogoj za osvojitev „Bronastega delfina". Tako je v obeh dosedanjih TRIM akcijah plavanja sodelovalo kar 442 ljudi, kar je prekosilo vsa pričakovanja. To dokazuje, da je v Idriji veliko plavalcev, čeprav Idrija nima prepotrebnega plavalnega bazena. Edina možnost plavanja je v naravnem bazenu v Idrijski Beli, ki pa je oddaljen 11 km. Voda je tu precej hladna in le v najbolj ugodnih pogojih doseže 20 stopinj. Kopalna sezona pa je izredno kratka, posebno v neugodnem vremenu.

Najboljši plavalci na nedeljski prireditvi so se tudi pomerili med seboj in dosegli naslednje rezultate:

Člani 50 m (14 tekmovalcev): 1. Gorazd Mohorič (RŽS) 28, 2. Beno Pahor (Prosveta) 29, 3. Rado Vehar (Prosveta) 30 sekund.

Pionirji 50 m (8 tekmovalcev): starost 11 do 12 let: 1. Klavdij Kržišnik 45, 2. Valter Leban 47, 3. Bojan Križaj 59,6, itd.

Pionirji od 13 do 14 let – 50 m (8 tekmovalcev): 1. Bojan Miklavčič 34, 2. Robi Kašca 37, 3. Marko Poženel 42, itd.

Pionirke 13 do 14 let – 50 m (4 tekmovalke) 1. Sonja Erjavec 48,4, 2. Mojca Suban 61,6, 3. Jožica Rupnik 56,0.

Mladinci 15 do 16 let 50 m (5 tekmovalcev): 1. Bojan Furlan 36, 2. Franc Rupnik 42,4, 3. Vojko Sedej 45,4.

Med tistimi, ki so izpolnili pogoje za osvojitev „Srebrnega delfina" je bil najstarejši upokojeni rudar Ludvik Vončina, star 61 let, med ženskami pa 52-letna Marija Mohorič. Najmlajša udeleženka Trim plavanja pa sta bila 7-letna Zdenka Gruden in Uroš Lakner.

RENAT ŠKARABOT

KOPANJE S POPUSTOM

Občinski sindikalni svet Brežice in Zdravilišče Čateške Toplice sta znova obnovila akcijo, da bi delovnim ljudem zagotovila cenejše kopanje v petih bazenih bližnjega zdravilišča. Za člane osnovnih organizacij sindikata so oskrbeli vstopnice s 50 % popustom, ki veljajo vse leto. Cena vstopnice za odraslega je 5, za otroke pa 3 dinarje. Ker reka Krka še vedno ni primerna za kopanje, je pobuda naletela na ugoden odmev, saj so prodali že več tisoč kart.

VLADO PODGORŠEK

PRVA MEDBANČNA ŠPORTNA SREČANJA POSLOVNIH BANK JUGOSLAVIJE

Uspeh slovenskih predstavnikov

Že lansko leto v novembru mesecu je sklicala Privredna banka Sarajevo sestanek, na katerem so se zmenili za prva medbančna športna srečanja poslovnih bank Jugoslavije. Od prvih idej in nekaj predhodnih sestankov, na katerih so bile med drugim sprejete tudi propozicije in pravilnik športnih srečanj ter samoupravni sporazum, s katerim so bila srečanja regulirana, je prišlo letošnje poletje do realizacije načrtov. Za organizatorja srečanj je bila enoglasno sprejeta Privredna banka Sarajevo, športna tekmovanja pa so bila v čudoviti dolini Sutjeske na Tjentištu. Da je organizator izbral Tjentište za kraj srečanj, ni zgolj naključje, saj je bilo srečanje povezano s 30-letnico osvoboditve in 32-letnico legendarne bitke na Sutjeski.

Športnih tekmovanj, ki so vključevala 6 moških disciplin (mali nogomet, odbojka, rokomet, namizni tenis, streljanje in šah) in 5 ženskih disciplin (odbojka, rokomet, namizni tenis, streljanje in šah), se je udeležilo skupno 927 športnikov iz 17 poslovnih bank. Med udeleženci sta bili tudi dve slovenski poslovni banki – Ljubljanska banka Ljubljana in Kreditna banka Maribor. Ljubljanska banka se je udeležila vseh moških disciplin, Kreditna banka Maribor pa je sodelovala v treh moških (namizni tenis, streljanje in šah) in dveh ženskih disciplinah (streljanje in namizni tenis).

Otvoritev tekmovanj je bila v lepem športnem parku na Tjentištu, ki so ga zgradile mladinske delovne brigade, ki vsako leto dograjujejo in obnavljajo okolico Tjentišta. Vsako ekipo je spremljala narodna glasba kraja, iz katerega je ekipa prišla. Iz zvočnikov je bilo slišati tudi „osebno izkaznico" banke, ki je šla mimo tribune. Jutro je bilo megleno, vendar so se kmalu pojavili sončni žarki, ki so napravili lep dan. Nekaj, kar so si vsi športniki želeli.

Prvi dan tekmovanj so imeli slovenski predstavniki bolj malo sreče. Po prvem kolu tekmovanj so izpadli iz nadaljnjega tekmovanja nogometaši, igralci namiznega tenisa in šahisti Ljubljanske banke ter odbojkarji Kreditne banke Maribor. Ostale ekipe obeh slovenskih predstavnikov so se uvrstile v nadaljevanje tekmovanja s precejšnjimi upi na čim boljši končni uspeh. Drugi dan tekmovanja so bila na sporedu polfinalna in finalna srečanja ter tekmovanja strelcev. Rokometaši Ljubljanske banke so polfinalno tekmo z ekipo Jugoslovanske investicijske banke iz Beograda po ogorčenem boju izgubili. Srečanje so rokometaši izgubili z rezultatom 16:14 in tako osvojili tretje mesto. Odbojkarji Ljubljanske banke in igralke namiznega tenisa Kreditne banke Maribor so se uvrstili v finale, kjer so morali žal priznati premoč nasprotne ekipe. Vsekakor je tudi drugo mesto med jugoslovanskimi bančniki za obe ekipi lep dosežek. Strelci Ljubljanske banke so premočno osvojili prvo mesto z 816 krogi. Streljali so zares uspešno, zato so bili deležni splošne pohvale in odobravanja. Član ekipe Ljubljanske banke Vinko Tomažič je v posamezni konkurenci zasedel prvo mesto z 173 krogi in tako postal prvi šampion – strelec med tekmovalci vseh jugoslovanskih bank. Strelci Kreditne banke Maribor so bili manj natančni, saj so strelci kot strelke osvojili eno zadnjih mest.

Za osvojeno prvo mesto v streljanju drugo v odbojki in tretje v rokometu so športniki Ljubljanske banke prejeli lepe pokale. Poleg teh so osvojili še en pokal za prvo mesto kot celotna moška ekipa v skupnem seštevku vseh moških disciplin. Športnice Kreditne banke Maribor so prejele lep pokal za drugo mesto v namiznem tenisu. Podelitve priznanj in pokalov najboljšim ekipam v moški in ženski konkurenci so bile ob zaključku tekmovanja v športnem parku na Tjentištu.

Od letošnjega leta bodo medbančna športna srečanja poslovnih bank Jugoslavije tradicionalna in vsakokrat v organizaciji druge banke in v drugi republiki. Organizacijo drugih srečanj je prevzela Beogradska banka iz Beograda. Športna tekmovanja bodo v Kladovu, v turističnem naselju Karataš junija meseca.

H. HLADNIK

EKSKLUZIVNO!

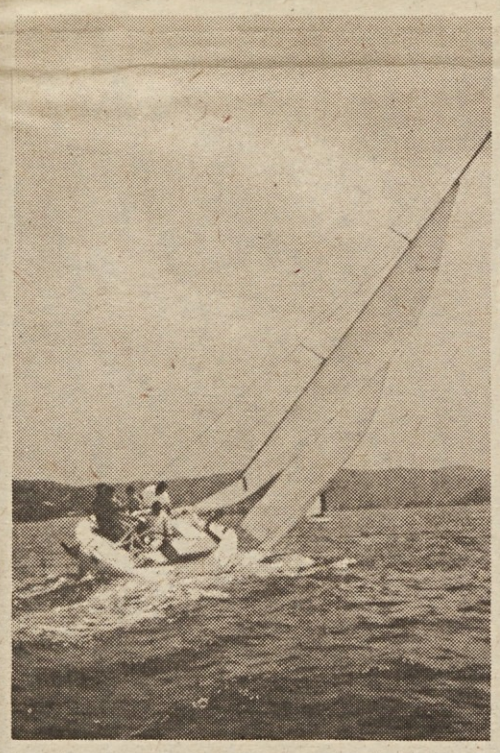

ČOLNARJI IN LJUBITELJI MORJA!

Izšla je knjiga

NAVTIKA

Prva tovrstna knjiga v slovenščini

Priročnik za izpite

Naročila po 170 dinarjev za izvod sprejema ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

MUTA OB DRAVI

V počastitev občinskega praznika

V počastitev praznika občine Radlje ob Dravi je bila na Muti v soboto, 9. avgusta, košarkarska tekma med članom II. zvezne lige ŽKK Maribor in domačinom Partizanom. Srečanje sta organizirali Temeljna telesnokulturna skupnost Radlje ob Dravi in tovarniška konferenca ZSMS Gorenje-Muta.

Ljubitelji košarke so lahko na Muti prvič videli kvalitetno košarko. Čeprav so bili domačini nedorasel nasprotnik članu II. zvezne lige, pa so kljub temu pokazali nekaj lepih akcij. Domačinom je zmanjkovalo moči. Sicer pa igrajo pri TVD Partizan iz Mute fantje, ki v tovarni delajo v vseh treh izmenah, torej tudi ponoči.

Gostje so zmagali z rezultatom 105:67 (53:28). Pri ŽKK Maribor so bili uspešni: Peljhan 39 košev, Dobrin 25, Zajc 20, Vezjak 11, Jerončič 4, Vohl 2, Ozmec 2, Podgornik 2. Za TVD Partizan Muta pa so dali koše: Miklavec 19, Janeš 15, Jelenko 12, Kvasnik 10, Jerčič 5, Topler 2, Črešnik 2, Onuk 2. Dobro sta sodila domačina Weis in Eršte. Srečanje si je ogledal tudi košarkarski delavec Lešnik iz Maribora.

Hinko J.

OBISK V NOVEM GORSKEM TURISTIČNEM CENTRU ZAHODNO POHORJE

Sklenjena prva etapa izgradnje

Leto 1970 predstavlja prelomnico v razvoju turističnega gospodarstva v Mislinjski dolini. Tedaj se je slovenjgraško Gozdno gospodarstvo odločilo za ureditev prvega turističnega centra v občini – zimskošportnega središča Rahtel, ki so ga odprli leto dni pozneje.

Ko pa se je pred štirimi leti naselil v samotne gozdove na zahodnih obronkih Pohorja trušč motornih žag in druge mehanizacije gozdarjev je le malokdo verjel, da bo Gozdnemu gospodarstvu, ki se je pozneje z Lesnoindustrijskim podjetjem združilo v Gozdarstvo in lesna industrija, LESNA – Slovenj Gradec, uspelo v sorazmerno kratkem času že dokončati dela v okviru prve etape izgradnje novega Gorskega turističnega centra Zahodno Pohorje.

Takrat, ko je tako rekoč čez noč izginil stoletni mir, ki je oplajal ta del naše ožje domovine, sta bila na Zahodnem Pohorju le Partizanski dom in pa Grmovškov planinski dom, ki je kar klical po preureditvi. Tam pa je bil seveda tudi svet bogatih pohorskih gozdov, samotnih kmetij in vrhov z značilnimi senožetmi, skratka edinstven naravni park.

Gozdarji so začeli najprej urejati smučišča, postavljati žičnice, pozabili pa tudi niso na cestno povezavo novega gorskega turističnega centra z Mislinjsko in Dravsko dolino. Te dni je z odprtjem prenovljenega Grmovškovega doma na Pungartu pod Veliko Kopo temeljna organizacija združenega dela Turizem in gradnje Gozdarstva in lesne industrije LESNA Slovenj Gradec sklenila prvo etapo urejanja tega novega gorskega turističnega centra.

V štirih letih je postalo Zahodno Pohorje, ki postaja vse pomembnejše turistično rekreacijsko središče širšega območja, bogatejše za vrsto pridobitev. Naštejmo jih nekaj: v Partizanskem domu pod Malo Kopo in v preurejenem Grmovškovem domu na Pungartu je zdaj 173 ležišč, vseh restavracijskih sedežev pa je 875. Ob Partizanskem domu so zgradili samopostrežno restavracijo in 3 brunarice; tam je tudi manjši kopalni bazen, izposojajo konja za ježo, možnosti za zabavo in rekreacijo pa je še nekaj. Na Pungartu pod Veliko Kopo so že uredili otroško igrišče ter igrišče za priletne, prav zdaj pa urejujejo manjši športni park. Sicer pa so doslej postavili na Zahodnem Pohorju sistem 5 vlečnic, ki prepeljejo na uro več kot 4000 smučarjev. Ob vlečnici „Kaštivnik", dolgi skoraj 1500 metrov, ob kateri je nad 20 ha smučišč, je dobila koroška regija prvo prizorišče za prirejanje zahtevnejših smučarskih tekmovanj.

Za dosedanjo izgradnjo novega Gorskega turističnega centra Zahodno Pohorje so doslej porabili okrog 25 milijonov dinarjev; v tem znesku pa niso upoštevana sredstva, porabljena za urejanje cest do centra. Po končani prvi etapi izgradnje je zdaj poglavitna naloga – kar najbolj zadovoljiti obiskovalce tega edinstvenega naravnega parka. Sicer pa bodo po vsej verjetnosti še letos postavili 2 vlečnici, ki bosta povezovali smučišča na Veliki in Mali Kopi, pripravljajo pa se tudi na gradnjo novih brunaric nad Partizanskim domom pod Malo Kopo.

(An)

INGRAD – CELJE

GOSPODARITI ŠE BOLJE!

Prav gotovo lahko vsak, ki se pogovarja s predstavniki 1800-članskega celjskega Ingrada, zasledi trezno in objektivno presojo položaja, v katerem je ta kolektiv, hkrati pa tudi vedno zmeren optimizem, kljub precejšnjim težavam, s katerimi se srečujejo naši gradbeniki v procesu gospodarjenja.

Tokrat gre za novi zakon o zagotavljanju plačil za investicije, ki najprej „udarja" prav gradbeništvo, ki bo prav gotovo skrčilo obseg gradenj. Posledice te odločitve pa so različne. Gradbeniki se srečujejo tudi z nelikvidnostjo ter pomanjkanjem obratnih sredstev za normalno poslovanje, poleg tega so njihova lastna investicijska sredstva dokaj okrnjena, čeprav je ravno v posodobitvi strojne opreme in izboljšanju tehnologije ter s tem povezani večji proizvodnosti dela ključ za racionalnejšo, cenejšo in hitrejšo gradnjo, kakor tudi za večjo konkurenčno sposobnost na tujih trgih.

Čeprav so finančni kazalci gospodarjenja v prvem polletju letos v primerjavi z istim obdobjem lani zelo ugodni, kar je bilo tudi predvideno z letošnjim zelo optimističnim planom, pa se bo gotovo ta slika nekoliko spremenila v drugem polletju, saj je že čutiti pomanjkanje investicijskih del in tudi večjo konkurenco na licitacijah.

Morali se bodo učinkoviteje organizirati ter sprejeti take ukrepe, ki bodo zagotavljali uresničevanje ciljev, začrtanih za letošnje leto.

Glede na zmanjšanje investicijskih del na domačem trgu bo potrebno mobilizirati vse sile za prevzem investicijskih del v tujini, kajti del svojih zmogljivosti bo tudi Ingrad sam ali pa v sodelovanju z drugimi gradbenimi delovnimi organizacijami moral zaposliti v tujini.

Ingrad se vključuje v to akcijo, predvsem v deželah tretjega sveta, prek poslovnih združenj, prav tako pa tudi v okviru Združenih gradbenih podjetij Giposs. V to asociacijo se je Ingrad vključil pred tremi leti skupaj z nekaterimi drugimi slovenskimi gradbeniki.

Še posebej pomembna je akcija, ki jo pripravlja jugoslovanska gradbena operativa v Iranu. V tej deželi naj bi naši zgradili 40.000 stanovanj z vsemi spremljajočimi objekti, kar bo nedvomno do sedaj največja akcija, ki se je skupaj loteva jugoslovanska gradbena operativa. Tudi Ingrad se vključuje vanjo, poleg tega pa išče še druge rešitve za zaposlitev svojih zmogljivosti v tujini. Sicer pa mu izkušenj ne manjka, saj so njegovi delavci že pred petimi leti prestopili državne meje ter gradili v ZRN, Avstriji in drugih zahodnoevropskih deželah. Te izkušnje bodo lahko s pridom uporabili tudi sedaj.

Starejši delavci Ingrada se še spominjajo 1959. leta, ko je ta organizacija nastala z združitvijo manjših celjskih gradbenih podjetij. Prav gotovo lahko sami najbolje ocenijo dosežene rezultate, kajti v teh prehojenih šestnajstih letih se je kolektiv stalno usposabljal, kadrovsko krepil in tako razvijal sodobno tehnologijo gradnje, večal obseg proizvodnje ter se zelo uveljavil na tržišču.

Kolektiv, ki stalno ne vlaga sredstev v modernizacijo svoje opreme in tehnologije, stagnira in nazaduje. Prekašajo ga drugi, ki so mobilnejši, ki stalno korakajo po poti napredka in se zato tudi marsičemu odpovedujejo. Prav vsakoletne precejšnje investicijske naložbe pa so značilnost pri gospodarjenju tega kolektiva.

Letos je investicijski plan zelo obširen in temelji na razvojnem programu Ingrada od 1975. leta do 1980. leta. Le z večjimi investicijskimi naložbami v obnovo in dopolnitev strojne opreme se bo njegov kolektiv lahko kosal z drugimi ter svoj sloves tudi obdržal. Tako nameravajo letos dopolniti in posodobiti strojni park vseh temeljnih organizacij združenega dela, kar bo zagotovilo več mehaniziranega dela v vseh fazah gradbenih, montažnih in zaključnih del. Predvidena je nova proizvodnja montažnih industrijskih hal, saj želijo razviti univerzalni tip Ingradove hale, ki bo uporaben za vse panoge gospodarstva. Prav tako bodo zgradili potrebne objekte na Lavi, Medlogu, v Ljubljani ter v lesnih obratih Gomilsko. Prej ali slej bo potrebno zgraditi tudi nove poslovne prostore delovne organizacije, kajti sedanje poslovanje je zaradi razkropljenosti poslovnih prostorov manj uspešno in dražje.

Skupna vrednost za letos predvidenih investicijskih naložb znaša nekaj čez 80 milijonov dinarjev. Zvečine so investicije pokrite z lastnimi sredstvi, v manjši meri pa s krediti domače banke ter komercialnim kreditom iz tujine.

V Ingradu pravijo, da pomenijo letošnje investicijske naložbe prelomnico v razvoju te delovne organizacije. Čeprav ne bodo izvršene vse, zaradi zaostrenih pogojev pri investiranju, pa velika večina bo in tako se bo kolektiv na novo opremil ter še bolj odpravil težko ročno delo.

Pred celotnim Ingradovim kolektivom so torej v drugem polletju letošnjega leta pomembne naloge. Vsekakor že tudi nova samoupravna organiziranost, ki so jo izpeljali pred kratkim, pomeni veliko pridobitev ter poroštvo, da bo samoiniciativnost v temeljnih organizacijah ter skrb za dobro gospodarjenje stvar vsakega in vseh. Gradbeno industrijsko podjetje Ingrad združuje po novem 11 temeljnih organizacij, ki so tehnološko, ekonomsko in teritorialno zaokrožene celote. To so: TOZD gradbena operativa Ljubljana, Slovenske Konjice, Žalec, Šentjur, Laško in Celje; TOZD Mehanizacija, Projektivni biro, industrija gradbenega materiala Medlog; proizvodni obrati in TOZD družbena prehrana.

Nova samoupravna in družbenopolitična organiziranost je sicer nastajala dalj časa, kajti delavci so temeljito analizirali pogoje za ustanovitev, posledice morebitne „zaletavosti" in nedorečenosti ter se tudi uspeli organizirati optimalno. To pa pomeni, da bo vsak lahko zelo konkretno vplival na pogoje za pridogivanje dohodka ter njegovo delitev. Družbenopolitične organizacije, ki so učinkovito izpeljale sedanjo akcijo, pa že pripravljajo nove. Potrebno bo več storiti za štednjo, povečati storilnost in, ne nazadnje, tudi dati takšno mesto inovatorski dejavnosti, kot ji v naši družbi pripada.

Prav gotovo lahko pričakujemo od tega kolektiva, da bo premostil vse težave, s katerimi se trenutno srečuje. Z dosedanjim delom je namreč že dokazal, da to zmore vselej, kadar je potrebno.

E. P.

V RIBNICI NA POHORJU TUDI INDUSTRIJA?

Čakajo na priložnost

Prijazna vas Ribnica na Pohorju je v okviru praznika občine Radlje ob Dravi dobila novo osnovno šolo, ki bo nosila ime po prvi pohorski četi in kjer bo tudi prvi krajevni muzej na Slovenskem. Ribnica, zgodovinarji jo omenjajo že v 13. stoletju, deli pravzaprav usodo krajevne skupnosti, kjer se zaradi predvsem zimskih zanimivih turističnih postojank in smučišč mešajo občinski interesi treh občin. Pohorci sami pravijo, da se ne zanimajo za občinske plotove in da bi radi svoj kraj uredili tako, da bi domačini resnično imeli nekaj od čedalje večjega turističnega priliva. Zato so sami krepko poprijeli za delo in samoprispevkom priskočili na pomoč tam, kjer je bilo potrebno. Zdaj za cesto, včeraj za vodovod in kanalizacijo, jutri spet za kaj drugega. Dokaz njihove zagnanosti in volje je današnja podoba Ribnice na Pohorju, ki je v zadnjih dveh letih precej spremenila svoj videz. Lepša je in tudi bolj čista kot pretekla leta. Več kot sto milijonov dinarjev so zadnja leta zbrali domačini s samoprispevkom. Zdaj si želijo tudi lepšo cesto proti Ribniški koči, saj je tja promet tudi največji.

Medtem ko so doslej reševali predvsem komunalne probleme kraja, se čedalje bolj soočajo z drugim problemom, ki jih vedno bolj tare. Gospodarski razvoj Ribnice je odvisen od primernega industrijskega obrata, ki bi lahko zaposloval 200 delavcev. Prav toliko je v Ribnici nezaposlenih mož in žena, prav toliko je tudi prošenj za delo. Škoda bi namreč bilo, da bi mladi odšli v dolino za kruhom v Radlje, v Muto in v Maribor, škoda bi bilo tudi, da bi lepe pohorske domačije ostale prazne, ko pa bi se prav tu sredi gozdov našlo dovolj dela. Na vse to mislijo v krajevni skupnosti, ko načrtujejo srednjeročni program razvoja Ribnice na Pohorju. Dokaz, da so Pohorci marljivi, so uspehi, ki so jih dosegli v zadnjem času. Želijo si le priložnosti, da bi dokazali, da znajo delati tudi v industriji.

–nez

Kljub poletni vročini in sezoni kolektivnih dopustov večina naših delovnih organizacij dela s polno paro – Foto: A. Agnič

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Direktor in glavni urednik VOJKO ČERNELČ, odgovorni urednik BOJAN SAMARIN. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313 VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Naročninski oddelek — komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, telefon 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 3,00 din. Naročnina je četrtletna 37,50 din — polletna 75,00 din — in letna 150,00 din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tiska ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana.